

IT-99-37-PT
DGO-1/6574TER
14 OCTOBER 2002

Prevod

69/6574ter

MEĐUNARODNI KRIVIČNI SUD
ZA BIVŠU JUGOSLAVIJU

Predmet br. IT-99-37-PT

TUŽILAC
MEĐUNARODNOG SUDA

PROTIV

MILANA MILUTINoviĆA
NIKOLE ŠAINoviĆA
DRAGOLJUBA OJDANIĆA

Druga izmenjena optužnica izmenjena je utoliko što su imena “Slobodana MILOŠEVIĆA” i “Vlajka STOJILJKOVIĆA” uklonjena sa naslovne strane, s kraja paragrafa 63, iz paragrafa 64, s kraja paragrafa 66 i s kraja paragrafa 68. Osim toga, uklonjene su reč “OPTUŽENI” pre paragrafa 1 i reč “optuženi” u paragrafu 17, u paragraf 18 ubaćene su reči “i druga poznata i nepoznata lica”, u paragrafu 27 reč “petorica” zamenjena je rečju “trojica”, a reči “i druga poznata i nepoznata lica” ubaćene su u paragraf 27. Slobodanu MILOŠEVIĆU sudi se odvojeno, a Vlajko STOJILJKOVIĆ je, kako je javljeno, umro.

TREĆA IZMENJENA OPTUŽNICA

Tužilac Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju, u skladu sa svojim ovlašćenjima iz člana 18 Statuta Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju (dalje u tekstu: Statut Međunarodnog suda), optužuje:

**MILANA MILUTINOVIĆA
NIKOLU ŠAINOVIĆA
DRAGOLJUBA OJDANIĆA**

**za ZLOČINE PROTIV ČOVEČNOSTI i KRŠENJA ZAKONA I
OBIČAJA RATOVANJA, kako sledi:**

1. **Slobodan MILOŠEVIĆ** rođen je 20. avgusta 1941. godine u Požarevcu u današnjoj Republici Srbiji (dalje u tekstu: Srbija). Godine 1964. diplomirao je pravo na Univerzitetu u Beogradu i započeo karijeru kao privredni rukovodilac i bankar. **Slobodan MILOŠEVIĆ** je do 1978. godine bio zamenik direktora, a zatim generalni direktor preduzeća *Tehnogas*, velikog preduzeća za proizvodnju gasa. Zatim je postao predsednik *Beogradske banke* (*Beobanke*), jedne od najvećih banaka u bivšoj Socijalističkoj Federativnoj Republici Jugoslaviji (dalje u tekstu: SFRJ), i na tom radnom mestu je ostao do 1983. godine.
2. Svoju političku karijeru **Slobodan MILOŠEVIĆ** je započeo 1983. godine. Postao je predsednik Gradskog komiteta Saveza komunista Beograda 1984. godine. Za predsednika Predsedništva Centralnog komiteta Saveza komunista Srbije izabran je 1986, i ponovo 1988. godine. Savez komunista Srbije i Socijalistički savez radnog naroda Srbije ujedinili su se 16. jula 1990; nova stranka je nazvana Socijalistička partija Srbije (dalje u tekstu: SPS), a za njenog predsednika izabran je **Slobodan MILOŠEVIĆ**. I na dan podizanja ove optužnice na funkciji je predsednika SPS-a.
3. **Slobodan MILOŠEVIĆ** je izabran za predsednika Predsedništva Srbije 8. maja 1989. godine, i ponovo 5. decembra iste godine. Posle usvajanja novog Ustava Srbije 28. septembra 1990. godine, na višestračkim izborima održanim 9. i 26. decembra 1990. godine, **Slobodan MILOŠEVIĆ** je izabran na novo-ustanovljenu funkciju predsednika Srbije; ponovo je izabran 20. decembra 1992. godine.
4. Po isteku dva mandata na funkciji predsednika Srbije, **Slobodan MILOŠEVIĆ** je 15. jula 1997. izabran za predsednika Savezne Republike Jugoslavije (dalje u tekstu: SRJ), a zvanično je stupio na dužnost 23. jula 1997. godine. Posle poraza na predsedničkim izborima održanim u septembru 2000. godine, **Slobodan MILOŠEVIĆ** je 6. oktobra 2000. godine prestao da obavlja ovu funkciju. Sve vreme na koje

se odnosi ova optužnica, **Slobodan MILOŠEVIĆ** je bio na položaju predsednika SRJ.

5. **Milan MILUTINović** rođen je 19. decembra 1942. godine u Beogradu u današnjoj Srbiji. **Milan MILUTINović** je diplomirao pravo na Beogradskom univerzitetu.

6. Tokom čitave svoje političke karijere, **Milan MILUTINović** je obavljao brojne visoke državne funkcije u Srbiji i SRJ. **Milan MILUTINović** je bio poslanik u Društveno-političkom veću i član Odbora za spoljnopoličke odnose Savezne skupštine; bio je sekretar za obrazovanje i nauku Srbije, član Izvršnog veća Skupštine Srbije i direktor Srpske narodne biblioteke. **Milan MILUTINović** takođe je bio ambasador u Saveznom sekretarijatu za inostrane poslove i ambasador SRJ u Grčkoj. Na dužnost ministra spoljnih poslova SRJ postavljen je 15. avgusta 1995. godine. **Milan MILUTINović** je član SPS-a.

7. **Milan MILUTINović** je izabran za predsednika Srbije 21. decembra 1997. godine. Sve vreme na koje se odnosi ova optužnica, **Milan MILUTINović** je bio na položaju predsednika Srbije.

8. **Nikola ŠAINOVIĆ** rođen je 7. decembra 1948. godine u Boru, Srbija. Diplomirao je na Ljubljanskom univerzitetu 1977. godine i ima titulu magistra tehnologije. Političku karijeru je započeo u opštini Bor, gde je na dužnosti predsednika Skupštine opštine Bor bio od 1978. do 1982. godine.

9. Tokom čitave svoje političke karijere, **Nikola ŠAINOVIĆ** je bio aktivni član Saveza komunista, odnosno SPS-a. Bio je na funkciji predsednika Opštinskog komiteta Saveza komunista Bora. Za člana Glavnog odbora SPS-a i njegovog Izvršnog odbora **Nikola ŠAINOVIĆ** je izabran 28. novembra 1995. godine. Imenovan je i za predsednika Odbora za pripremu Trećeg redovnog kongresa SPS-a (održanog u Beogradu 2-3. marta 1996. godine). Dana 2. marta 1996. godine **Nikola ŠAINOVIĆ** je izabran za jednog od nekoliko potpredsednika SPS-a. Na tom položaju nalazio se do 24. aprila 1997. godine.

10. **Nikola ŠAINOVIĆ** je obavljao više funkcija u vlasti Srbije i SRJ. Godine 1989. bio je član Izvršnog veća Skupštine Srbije i sekretar za industriju, energetiku i tehnologiju Srbije. Za ministra za rudarstvo i energetiku Srbije postavljen je 11. februara 1991. i ponovo 23. decembra 1991. godine. Dana 23. decembra 1991. godine imenovan je i na funkciju

potpredsednika Vlade Srbije. **Nikola ŠAINOVIĆ** postavljen je za ministra privrede SRJ 14. jula 1992. i ponovo 11. septembra 1992. godine. Na tu funkciju dao je ostavku 29. novembra 1992. godine. Dana 10. februara 1993. godine **Nikola ŠAINOVIĆ** je izabran za predsednika Vlade Srbije.

11. Dana 22. februara 1994. godine **Nikola ŠAINOVIĆ** je postao potpredsednik Vlade SRJ. Ponovo je imenovan na ovu dužnost u tri naredne vlade: 12. juna 1996, 20. marta 1997. i 20. maja 1998. godine. **Slobodan MILOŠEVIĆ** je odredio **Nikolu ŠAINOVIĆA** za svog predstavnika za Kosovo. **Nikola ŠAINOVIĆ** je bio predsednik Komisije za saradnju sa Verifikacionom misijom Organizacije za evropsku bezbednost i saradnju (dalje u tekstu: OEBS) na Kosovu i zvanični član srpske delegacije na mirovnim pregovorima u Rambujeu februara 1999. godine. **Nikola ŠAINOVIĆ** prestao je da obavlja dužnost potpredsednika Vlade SRJ na dan ili pre 4. novembra 2000. godine, kada je formirana nova savezna vlada. Sve vreme na koje se odnosi ova optužnica, **Nikola ŠAINOVIĆ** je bio na položaju potpredsednika Vlade SRJ.

12. **General-pukovnik Dragoljub OJDANIĆ** rođen je 1. juna 1941. godine u selu Ravni kod Užica u današnjoj Srbiji. Završio je pešadijsku podoficirsku školu 1958. godine, a 1964. godine je diplomirao na Vojnoj akademiji kopnene vojske. **General-pukovnik Dragoljub OJDANIĆ** je 1985. godine završio Komandno-štabnu akademiju i Školu narodne odbrane sa titulom magistra vojnih nauka. Svojevremeno je obavljao dužnost sekretara Saveza komunista u 52. korpusu Jugoslovenske narodne armije (dalje u tekstu: JNA), preteči 52. korpusa Oružanih snaga SRJ (dalje u tekstu: VJ).

13. **General-pukovnik Dragoljub OJDANIĆ** je 1992. godine bio komandant 37. korpusa JNA, kasnije VJ-a, u Užicu u Srbiji. Dana 20. aprila 1992. godine unapređen je u čin general-majora i postao je komandant Užičkog korpusa. Pod njegovom komandom Užički korpus je angažovan u vojnim operacijama u istočnoj Bosni u vreme rata u Republici Bosni i Hercegovini (dalje u tekstu: Bosna i Hercegovina). **General-pukovnik Dragoljub OJDANIĆ** je 1993. i 1994. godine služio kao načelnik Generalštaba Prve armije VJ. Od 1994. do 1996. godine bio je komandant Prve armije. Godine 1996. postao je zamenik načelnika Generalštaba VJ-a. **Slobodan MILOŠEVIĆ** je 24. novembra 1998. godine postavio **general-pukovnika Dragoljuba OJDANIĆA** za načelnika Generalštaba VJ-a, gde je zamenio generala Momčila Perišića. **General-pukovnik Dragoljub OJDANIĆ** imenovan je za saveznog

ministra odbrane 15. februara 2000. i tu funkciju je obavljao do 3. novembra 2000. Penzionisan je iz vojne službe predsedničkim dekretom od 30. decembra 2000. godine. Sve vreme na koje se odnosi ova optužnica, **general-pukovnik Dragoljub OJDANIĆ** nalazio se na dužnosti načelnika Generalštaba VJ-a.

14. **Vlajko STOJILJKOVIĆ** rođen je 1937. godine u Maloj Krsni u Srbiji. Diplomirao je pravo na Univerzitetu u Beogradu, a zatim se zaposlio u opštinskom sudu. Nakon toga je postao načelnik Međuopštinskog sekretarijata unutrašnjih poslova u Požarevcu. **Vlajko STOJILJKOVIĆ** je bio direktor PIK-a Požarevac, potpredsednik i predsednik Privredne komore Jugoslavije i predsednik Privredne komore Srbije.

15. Do aprila 1997. godine, **Vlajko STOJILJKOVIĆ** je postao potpredsednik Vlade Srbije i ministar unutrašnjih poslova Srbije. Srpska skupština je 24. marta 1998. godine izabrala novu vladu, a **Vlajko STOJILJKOVIĆ** je imenovan na funkciju ministra unutrašnjih poslova Srbije. Takođe je član Glavnog odbora SPS-a. **Vlajko STOJILJKOVIĆ** je 9. oktobra 2000. dao ostavku na funkciju ministra unutrašnjih poslova Srbije. Poslanik je u Veću Republika u Saveznoj skupštini. Sve vreme na koje se odnosi ova optužnica, **Vlajko STOJILJKOVIĆ** nalazio se na dužnosti ministra unutrašnjih poslova Srbije.

INDIVIDUALNA KRIVIČNA ODGOVORNOST

Član 7(1) Statuta Međunarodnog suda

16. Svaki od optuženih individualno je odgovoran za zločine za koje se tereti u ovoj optužnici shodno članovima 3, 5 i (7)1 Statuta Međunarodnog suda. Optuženi su planirali, podsticali, naredili, počinili ili na drugi način pomagali i podržavali planiranje, pripremu ili izvršenje tih zločina. Kad u ovoj optužnici koristi reč "počinili", tužilac nema nameru da sugeriše da je ijedan od optuženih lično fizički počinio bilo koji od zločina za koji se terete. Reč "počiniti" se u ovoj optužnici odnosi na učešće u udruženom zločinačkom poduhvatu u svojstvu saizvršioca. Cilj ovog udruženog zločinačkog poduhvata bio je, *inter alia*, isterivanje znatnog dela albanskog stanovništva Kosova sa teritorije pokrajine Kosovo u nastojanju da se obezbedi trajna srpska kontrola nad ovom pokrajinom. Da bi ostvarili ovaj zločinački cilj, svaki od optuženih, delujući individualno ili u sprezi međusobno i sa drugim poznatim i nepoznatim licima, značajno je doprineo udruženom zločinačkom poduhvatu, koristeći *de jure* i *de facto* ovlašćenja kojima je raspolagao.

17. Ovaj udruženi zločinački poduhvat nastao je najkasnije u oktobru 1998. godine i trajao kroz ceo period u kome su se desili zločini navedeni u tačkama od 1 do 5 ove optužnice - počev od približno 1. januara 1999. pa do 20. juna 1999. godine. Više pojedinaca učestvovalo je u ovom udruženom zločinačkom poduhvatu sve vreme njegovog postojanja, ili, alternativno, u nekom trenutku tokom njegovog postojanja, uključujući **Slobodana MILOŠEVIĆA, Milana MILUTINOVIĆA, Nikolu ŠAINOVIĆA, Dragoljuba OJDANIĆA, Vlajka STOJILJKOVIĆA** i druga poznata i nepoznata lica.

18. Zločini nabrojani u tačkama od 1 do 5 ove optužnice bili su deo cilja udruženog zločinačkog poduhvata. Alternativno, zločini nabrojani u tačkama od 3 do 5 bili su prirodne i predvidive posledice udruženog zločinačkog poduhvata, a optuženi i druga poznata i nepoznata lica bili su svesni toga da su takvi zločini verovatni ishod udruženog zločinačkog poduhvata. Uprkos tome što su bili svesni predvidivih posledica, **Slobodan MILOŠEVIĆ, Milan MILUTINOVIĆ, Nikola ŠAINOVIĆ, Dragoljub OJDANIĆ, Vlajko STOJILJKOVIĆ** i druga poznata i nepoznata lica, učestvovali su u ovom udruženom zločinačkom poduhvatu sa znanjem i htenjem. Svaki od optuženih i drugih učesnika u udruženom zločinačkom poduhvatu delio je nameru i stanje svesti potrebno za počinjenje svakog od krivičnih dela za koje se terete u tačkama od 1 do 5. Po tom osnovu, prema članu 7(1) Statuta, svaki od optuženih i drugih učesnika u ovom udruženom zločinačkom poduhvatu snosi individualnu krivičnu odgovornost za zločine koji se navode u tačkama od 1 do 5.

Član 7(3) Statuta Međunarodnog suda

19. **Slobodan MILOŠEVIĆ, Milan MILUTINOVIĆ, Nikola ŠAINOVIĆ, Dragoljub OJDANIĆ i Vlajko STOJILJKOVIĆ**, za vreme dok su se nalazili na položajima nadređene vlasti, takođe snose individualnu krivičnu odgovornost za dela i propuste svojih podređenih, u skladu sa članom 7(3) Statuta Međunarodnog suda. Nadređeni je odgovoran za krivična dela svojih podređenih ako je znao ili je bilo razloga da zna da se njegovi podređeni spremaju da počine takva dela ili su ih već počinili, a nadređeni nije preuzeo neophodne i razumne mere da spreči takva dela ili da kazni njihove počinioce.

20. **Slobodan MILOŠEVIĆ** izabran je za predsednika SRJ 15. jula 1997. godine, a na dužnost je stupio 23. jula 1997. godine. Sve vreme na koje se odnosi ova optužnica bio je na položaju predsednika SRJ.

21. Kao predsednik SRJ, **Slobodan MILOŠEVIĆ** je bio i predsednik Vrhovnog saveta odbrane SRJ. Vrhovni savet odbrane čine predsednik SRJ i predsednici republika-članica federacije, Srbije i Crne Gore. Vrhovni savet odbrane utvrđuje nacionalni plan odbrane i donosi odluke vezane za VJ. Kao predsednik SRJ, **Slobodan MILOŠEVIĆ** je imao ovlašćenja da naređuje sprovodenje nacionalnog plana odbrane i komandovao je VJ-om u ratu i miru u skladu sa odlukama donesenim na Vrhovnom savetu odbrane. **Slobodan MILOŠEVIĆ**, kao vrhovni komandant VJ-a, vršio je ove dužnosti putem zapovesti, naređenja i odluka.

22. Po Zakonu o odbrani SRJ, **Slobodan MILOŠEVIĆ**, kao vrhovni komandant VJ-a, imao je i komandna ovlašćenja nad jedinicima republičke policije koje su u vreme neposredne ratne opasnosti ili ratnog stanja podređene VJ-u. Proglašenje neposredne ratne opasnosti objavljeno je 23. marta 1999. godine, a ratnog stanja 24. marta 1999. godine.

23. Pored svojih *de jure* ovlašćenja, sve vreme na koje se odnosi ova optužnica **Slobodan MILOŠEVIĆ** je imao široku *de facto* kontrolu nad brojnim institucijama koje su bile od suštinskog značaja ili su učestvovali u vršenju krivičnih dela koja se ovde navode. **Slobodan MILOŠEVIĆ** je imao široku *de facto* kontrolu nad saveznim institucijama koje su nominalno u nadležnosti Skupštine ili Vlade SRJ. **Slobodan MILOŠEVIĆ** je takođe imao *de facto* kontrolu nad funkcijama i institucijama koje su nominalno u nadležnosti Srbije i njenih autonomnih pokrajina, uključujući policijske snage Srbije. Pored toga, **Slobodan MILOŠEVIĆ** je imao *de facto* kontrolu nad brojnim aspektima političkog i privrednog života SRJ, a posebno nad sredstvima javnog informisanja. Od 1986. godine do početka 90-tih godina, **Slobodan MILOŠEVIĆ** je progresivno sticao *de facto* kontrolu nad ovim saveznim, republičkim, pokrajinskim i drugim institucijama.

24. *De facto* kontrola **Slobodana MILOŠEVIĆA** nad državnim organima Srbije, SFRJ, SRJ i drugim delimično je proisticala iz njegovog vodećeg položaja u dve glavne političke stranke koje su vladale Srbijom od 1986. do 2000. godine, a SRJ-om od 1992. do 2000. godine. Od 1986. do 1990. godine, bio je predsednik Predsedništva Centralnog komiteta Saveza komunista Srbije, tada vladajuće stranke u Srbiji. Godine 1990, izabran je za predsednika Socijalističke partije Srbije, stranke koja je nasledila Savez komunista Srbije i Socijalistički savez radnog naroda Srbije. Tokom čitavog perioda dok je bio predsednik Srbije, od 1990. do

1997. godine, i predsednik SRJ, od 1997. do 2000. godine, **Slobodan MILOŠEVIĆ** je bio i vođa SPS-a.

25. Najkasnije od oktobra 1988. godine i sve vreme na koje se odnosi ova optužnica, **Slobodan MILOŠEVIĆ** je vršio *de facto* kontrolu nad vladajućim i rukovodećim institucijama Srbije, uključujući MUP. Najkasnije od oktobra 1988. godine, vršio je *de facto* kontrolu nad dvema autonomnim pokrajinama Srbije - Kosovom i Vojvodinom - i njihovim predstavnicima u saveznim organima SFRJ i SRJ. Najkasnije od oktobra 1988. godine do sredine 1998. godine, **Slobodan MILOŠEVIĆ** je takođe vršio *de facto* kontrolu nad vladajućim i državnim institucijama Republike Crne Gore (dalje u tekstu: Crna Gora), uključujući i njihove predstavnike u svim saveznim organima SFRJ i SRJ.

26. Na značajnim međunarodnim pregovorima, sastancima i konferencijama od 1989. godine i sve vreme na koje se odnosi ova optužnica, **Slobodan MILOŠEVIĆ** je bio glavni sagovornik sa kojim je pregovarala međunarodna zajednica. On je učestvovao u pregovorima koji su zaključeni međunarodnim sporazumima i kasnije sprovedeni u Srbiji, SFRJ, SRJ i drugde na prostoru bivše SFRJ. **Slobodan MILOŠEVIĆ** je, između ostalog, bio glavni predstavnik SFRJ i SRJ na sledećim konferencijama i međunarodnim pregovorima: na Haškoj konferenciji 1991. godine; Pariskim pregovorima u martu 1993. godine; Međunarodnoj konferenciji o bivšoj Jugoslaviji u januaru 1993. godine; pregovorima o Vance-Owenovom mirovnom planu od januara do maja 1993. godine; Ženevskim mirovnim pregovorima u letu 1993. godine; sastanku Kontakt grupe juna 1994. godine; pregovorima o prekidu vatre u Bosni i Hercegovini od 9. do 14. septembra 1995. godine; pregovorima o prekidu bombardovanja Severnoatlantskog saveza (NATO) u Bosni i Hercegovini vođenim od 14. do 20. septembra 1995. godine; i Dejtonskim mirovnim pregovorima u novembru 1995. godine.

27. Kao predsednik SRJ, vrhovni komandant VJ-a i predsednik Vrhovnog saveta odbrane, a u skladu sa svojim *de facto* ovlašćenjima, **Slobodan MILOŠEVIĆ** je krivično odgovoran za postupke svojih podređenih u snagama SRJ i Srbije, koje su uključivale, među ostalim, VJ, Ministarstvo unutrašnjih poslova Srbije (dalje u tekstu: MUP), vojne teritorijalne jedinice, jedinice civilne zaštite i druge naoružane grupe koje su delovale sa ovlašćenjem, ili sa znanjem, trojice optuženih ili drugih poznatih i nepoznatih lica ili njihovih podređenih koji su počinili zločine navedene u tačkama od 1 do 5 ove optužnice.

28. **Slobodan MILOŠEVIĆ**, kao predsednik SRJ, vrhovni komandant VJ-a i predsednik Vrhovnog saveta odbrane, takođe je, ili alternativno, krivično odgovoran za dela svojih podređenih, u skladu sa članom 7(3) Statuta Međunarodnog suda, uključujući među ostalim pripadnike VJ-a i gorepomenute pripadnike drugih snaga SRJ i Srbije, za zločine navedene u tačkama od 1 do 5 ove optužnice. Pored toga, shodno svojim *de facto* ovlašćenjima, **Slobodan MILOŠEVIĆ** je takođe, ili alternativno, krivično odgovoran za dela svojih podređenih, u skladu sa članom 7(3) Statuta Međunarodnog suda, uključujući među ostalim pripadnike VJ-a i zaposlene u MUP-u, za zločine navedene u tačkama od 1 do 5 ove optužnice.

29. **Milan MILUTINović** je izabran za predsednika Srbije 21. decembra 1997. godine, a na dužnosti predsednika nalazi se i na dan podizanja ove optužnice. Kao predsednik Srbije, za sve vreme na koje se odnosi ova optužnica, **Milan MILUTINović** je bio šef države. On predstavlja Srbiju i vodi njene odnose sa stranim državama i međunarodnim organizacijama. On organizuje pripreme za odbranu Srbije.

30. Kao predsednik Srbije, sve vreme na koje se odnosi ova optužnica, **Milan MILUTINović** je bio član Vrhovnog saveta odbrane SRJ i učestvovao u odlukama vezanim za upotrebu VJ-a.

31. Kao predsednik Srbije, sve vreme na koje se odnosi ova optužnica, **Milan MILUTINović** je, zajedno sa Skupštinom Republike Srbije, imao ovlašćenja da traži izveštaje kako od Vlade Srbije, o pitanjima iz njene nadležnosti, tako i od MUP-a u vezi sa njegovim delatnostima i bezbednosnom situacijom u Srbiji. Kao predsednik Srbije, **Milan MILUTINović** je raspolagao ovlašćenjem da raspusti Skupštinu Republike Srbije, a sa njom i Vladu "na predlog Vlade, kada za to postoje opravdani razlozi", mada se ovo ovlašćenje primenjuje samo u miru.

32. U slučaju proglašenja ratnog stanja ili neposredne ratne opasnosti, **Milan MILUTINović**, kao predsednik Srbije, mogao je da donosi mere koje inače spadaju u nadležnost Skupštine Republike Srbije, uključujući i donošenje zakona; te mere mogле su obuhvatati i reorganizaciju Vlade i ministarstava, kao i ograničenje određenih prava i sloboda.

33. Pored svojih *de jure* ovlašćenja, sve vreme na koje se odnosi ova optužnica, **Milan MILUTINović** je vršio značajan *de facto* uticaj ili kontrolu nad brojnim institucijama koje su bile od suštinskog značaja ili

su učestvovale u vršenju zločina koji se ovde navode. **Milan MILUTINović** je vršio *de facto* uticaj ili kontrolu nad funkcijama i institucijama koje su nominalno u nadležnosti Vlade Srbije i Skupštine Srbije i njenih autonomnih pokrajina, uključujući, među ostalim, i policijske snage MUP-a.

34. Na značajnim međunarodnim pregovorima, sastancima i konferencijama od 1995. godine i za sve vreme na koje se odnosi ova optužnica, **Milan MILUTINović** je bio jedan od glavnih sagovornika sa kojim je međunarodna zajednica vodila pregovore. **Milan MILUTINović** je, među ostalim, bio jedan od glavnih predstavnika SRJ na sledećim konferencijama i međunarodnim pregovorima: preliminarnim pregovorima o prekidu vatre u Bosni i Hercegovini od 15. do 21. avgusta 1995. godine; sastancima u vezi sa prekidom vatre u Bosni održanim u Ženevi 7. septembra 1995. godine; nastavku pregovora o prekidu vatre u Bosni i Hercegovini od 9. do 14. septembra 1995. godine; pregovorima o prekidu NATO bombardovanja u Bosni i Hercegovini održanim od 14. do 20. septembra 1995. godine; sastanku ministara spoljnih poslova balkanskih zemalja u Njujorku 26. septembra 1995. godine; i na Dejtonskim mirovnim pregovorima u novembru 1995. godine. **Milan MILUTINović** je prisustvovao i pregovorima u Rambujeu u februaru 1999. godine.

35. Po Zakonu o odbrani SRJ, **Milan MILUTINović**, kao član Vrhovnog saveta odbrane, imao je i komandna ovlašćenja nad jedinicama republičke policije koje su u vreme neposredne ratne opasnosti ili ratnog stanja podređene VJ-u. Proglašenje neposredne ratne opasnosti objavljeno je 23. marta 1999. godine, a ratnog stanja 24. marta 1999. godine.

36. Kao predsednik Srbije i član Vrhovnog saveta odbrane, **Milan MILUTINović** je takođe, ili alternativno, krivično odgovoran za dela svojih podređenih, u skladu sa članom 7(3) Statuta Međunarodnog suda, uključujući, među ostalim, pripadnike VJ-a i gorepomenute pripadnike drugih snaga SRJ-a i Srbije, za zločine koji se navode u tačkama od 1 do 5 ove optužnice. Pored toga, shodno svojim *de facto* ovlašćenjima, **Milan MILUTINović** je krivično odgovoran za dela svojih podređenih, u skladu sa članom 7(3) Statuta Međunarodnog suda, uključujući, među ostalim, pripadnike VJ-a i zaposlene u MUP-u, za zločine koji se navode u tačkama od 1 do 5 ove optužnice.

37. **Nikola ŠAINović** je 20. maja 1998. godine ponovo izabran za potpredsednika Vlade SRJ. U tom svojstvu bio je član vlade SRJ koja je, između ostalih zadatka i odgovornosti, formulisala unutrašnju i spoljnu

politiku, sprovodila savezno zakonodavstvo, rukovodila i koordinisala rad saveznih ministarstava i organizovala odbrambene pripreme.

38. Pre decembra 1998. godine, **Slobodan MILOŠEVIĆ** je odredio **Nikolu ŠAINOVIĆA** za svog izaslanika za Kosovo. Više diplomata i drugih međunarodnih funkcionera koji su trebali da razgovaraju sa nekim predstavnikom vlade u vezi sa događajima na Kosovu upućeno je na **Nikolu ŠAINOVIĆA**. On je imao aktivnu ulogu u pregovorima o uspostavljanju Verifikacione misije OEBS-a za Kosovo, a učestvovao je i na mnogim drugim sastancima u vezi sa kosovskom krizom. Sve vreme na koje se odnosi ova optužnica, **Nikola ŠAINOVIĆ** je nastupao kao čovek za vezu između **Slobodana MILOŠEVIĆA** i raznih vođa kosovskih Albanaca. Na osnovu svog položaja potpredsednika Vlade SRJ i uloge odabranog predstavnika **Slobodana MILOŠEVIĆA** za Kosovo, **Nikola ŠAINOVIĆ** je vršio efektivnu kontrolu nad brojnim pojedincima i institucijama koje su bile od suštinskog značaja, ili učestvovale, ili bile odgovorne za vršenje krivičnih dela koja se ovde navode.

39. Shodno svojim *de facto* ovlašćenjima, **Nikola ŠAINOVIĆ** je krivično odgovoran za dela svojih podređenih, u skladu sa članom 7(3) Statuta Međunarodnog suda, uključujući, među ostalim, pripadnike VJ-a i zaposlene u MUP-u, za zločine koji se navode u tačkama od 1 do 5 ove optužnice.

40. **General-pukovnik Dragoljub OJDANIĆ** je imenovan za načelnika Generalštaba VJ-a 24. novembra 1998. godine. Sve vreme na koje se odnosi ova optužnica nalazio se na položaju načelnika Generalštaba VJ-a. Kao načelnik Generalštaba VJ-a, **general-pukovnik Dragoljub OJDANIĆ** je komandovao, naređivao, izdavao uputstva, donosio propise i na druge načine rukovodio VJ-om, na osnovu akata predsednika SRJ i u skladu sa zahtevima komandovanja VJ-om.

41. Kao načelnik Generalštaba VJ-a, **general-pukovnik Dragoljub OJDANIĆ** je utvrđivao organizaciju, plan razvijanja i formiranja komandi, jedinica i ustanova VJ-a u skladu sa prirodom i potrebama VJ-a i na osnovu akata donetih od strane predsednika SRJ.

42. Na svom položaju vlasti, **general-pukovnik Dragoljub OJDANIĆ** je takođe utvrđivao plan regrutacije i popune unutar VJ-a i raspored regruta; donosio propise u vezi sa obukom VJ-a; utvrđivao plan obrazovanja i dalje obuke profesionalnih i rezervnih oficira; i obavljaо druge zadatke predviđene zakonom.

43. Kao načelnik Generalštaba VJ-a, **general-pukovnik Dragoljub OJDANIĆ** - ili drugi oficiri koje je on ovlastio - raspoređivao je aktivne oficire, podoficire i vojнике i unaprediovaо podoficire, rezervne oficire i oficire do čina pukovnika. Pored toga, **general-pukovnik Dragoljub OJDANIĆ** je imenovao predsednika, sudske, tužioce i njihove zamenike i sekretare na službu u vojnim disciplinskim sudovima.

44. **General-pukovnik Dragoljub OJDANIĆ** je sprovodio pripreme za pozivanje građana na vojnu obavezu i za mobilizaciju VJ-a; saradivao sa MUP-om i sa Ministarstvom odbrane SRJ na mobilizaciji organa i jedinica MUP-a, pratio i predlagao mere za rešavanje problema i obaveštavao Vladu SRJ i Vrhovni savet odbrane o sprovođenju mobilizacije.

45. **General-pukovnik Dragoljub OJDANIĆ**, kao načelnik Generalštaba VJ-a, po Zakonu o odbrani SRJ imao je i komandna ovlašćenja nad jedinicama republičke policije podređenim 3. armiji VJ-a u vreme neposredne ratne opasnosti ili ratnog stanja. Proglašenje neposredne ratne opasnosti objavljeno je 23. marta 1999. godine, a ratnog stanja 24. marta 1999. godine.

46. Kao načelnik Generalštaba VJ-a, **general-pukovnik Dragoljub OJDANIĆ** je takođe, ili alternativno, krivično odgovoran za dela svojih podređenih, u skladu sa članom 7(3) Statuta Međunarodnog suda, uključujući, među ostalim, pripadnike VJ-a i gorepomenute pripadnike drugih snaga SRJ i Srbije, za zločine navedene u tačkama od 1 do 5 ove optužnice. Pored toga, shodno svojim *de facto* ovlašćenjima, **general-pukovnik Dragoljub OJDANIĆ** je takođe, ili alternativno, krivično odgovoran za dela svojih podređenih, u skladu sa članom 7(3) Statuta Međunarodnog suda, uključujući, među ostalim, pripadnike VJ-a i zaposlene u MUP-u, za zločine koji se navode u tačkama od 1 do 5 ove optužnice.

47. **Vlajko STOJILJKOVIĆ** je imenovan za ministra unutrašnjih poslova Srbije 24. marta 1998. godine. Sve vreme na koje se odnosi ova optužnica **Vlajko STOJILJKOVIĆ** je bio na položaju ministra unutrašnjih poslova Srbije. Kao rukovodilac jednog od državnih ministarstava Srbije, **Vlajko STOJILJKOVIĆ** je bio odgovoran za sprovođenje zakona, propisa i opštih akata koje donese Skupština, Vlada ili predsednik Srbije.

48. Kao ministar unutrašnjih poslova Srbije, **Vlajko STOJILJKOVIĆ** je rukovodio radom MUP-a i njegovih službenika. On je utvrđivao strukturu, mandat i obim operacija organizacionih jedinica u okviru MUP-a. Bio je ovlašćen da poziva pripadnike rezervnog sastava MUP-a na vršenje dužnosti u vreme mira, i da spreči aktivnosti koje ugrožavaju bezbednost Srbije. Naređenja koja su on i viša službena lica MUP-a izdavali pripadnicima MUP-a morala su se obavezno izvršavati osim u slučaju da predstavljaju krivično delo.

49. Kao ministar unutrašnjih poslova Srbije, **Vlajko STOJILJKOVIĆ** je imao ovlašćenja da preispituje odluke i postupke predstavnika MUP-a. On je razmatrao žalbe protiv prvostepenih odluka koje su donosili rukovodioci organizacionih jedinica MUP-a. Štaviše, bio je ovlašćen da donosi odluke po žalbama pojedinaca koje je pritvorila policija.

50. Dana 8. aprila 1999. godine, ovlašćenja **Vlajka STOJILJKOVIĆA**, kao ministra unutrašnjih poslova Srbije, za vreme ratnog stanja proširena su te su od tada obuhvatala i raspoređivanje službenika MUP-a na drugu dužnost u okviru MUP-a sve dok za to postoji potreba.

51. Kao ministar unutrašnjih poslova Srbije, **Vlajko STOJILJKOVIĆ** je bio odgovoran za održavanje reda i mira u Srbiji.

52. Kao ministar unutrašnjih poslova Srbije, **Vlajko STOJILJKOVIĆ** je takođe, ili alternativno, krivično odgovoran za dela svojih podređenih, u skladu sa članom 7(3) Statuta Međunarodnog suda, uključujući, među ostalim, zaposlene u MUP-u i gorepomenute pripadnike drugih snaga SRJ i Srbije, za zločine navedene u tačkama od 1 do 5 ove optužnice. Pored toga, shodno svojim *de facto* ovlašćenjima, **Vlajko STOJILJKOVIĆ** je takođe, ili alternativno, krivično odgovoran za dela svojih podređenih, u skladu sa članom 7(3) Statuta Međunarodnog suda, uključujući, među ostalim, zaposlene u MUP-u, za zločine koji se navode u tačkama od 1 do 5 ove optužnice.

OPTUŽBE

53. Nakon što je započet udruženi zločinački poduhvat, počev od 1. januara 1999. ili otprilike od tog datuma pa do 20. juna 1999, **Slobodan MILOŠEVIĆ**, **Milan MILUTINović**, **Nikola ŠAINOViĆ**, **Dragoljub OJDANIĆ**, **Vlajko STOJILJKOVIĆ** i druga poznata i nepoznata lica planirali su, podsticali, naredili, počinili ili na drugi način

pomagali i podržavali hotimičnu i široko rasprostranjenu ili sistematsku kampanju terora i nasilja uperenu protiv albanskog civilnog stanovništva koje živi na Kosovu u SRJ.

54. Ovu hotimičnu i široko rasprostranjenu ili sistematsku kampanju terora i nasilja uperenu protiv kosovskog albanskog stanovništva vršile su snage SRJ i Srbije, postupajući po uputstvu, na podsticaj ili uz podršku **Slobodana MILOŠEVIĆA, Milana MILUTINOVIĆA, Nikole ŠAINOVIĆA, Dragoljuba OJDANIĆA, Vlajka STOJILJKOVIĆA** i drugih poznatih i nepoznatih lica. Snage SRJ i Srbije preduzele su operacije usmerene protiv kosovskih Albanaca sa ciljem da se znatan deo kosovskog albanskog stanovništva protera sa Kosova u nastojanju da se obezbedi dalja srpska kontrola u pokrajini. Radi postizanja tog cilja, snage SRJ i Srbije, delujući u sprezi, preduzele su dobro planirane i iskoordinirane operacije kao što je opisano u paragrafima od 55 do 61 u dalnjem tekstu.

55. Snage SRJ i Srbije, na način koji je bio hotimičan i široko rasprostranjen ili sistematski, silom su proterale stotine hiljada kosovskih Albanaca iz njihovih domova širom cele pokrajine Kosovo i raselile ih unutar Kosova. Da bi omogućile ova proterivanja ili raseljenja, snage SRJ i Srbije su namerno stvarale atmosferu straha i pritiska primenom sile, pretnje silom i delima nasilja.

56. Širom Kosova, snage SRJ i Srbije vodile su hotimičnu i široko rasprostranjenu ili sistematsku kampanju uništavanja imovine albanskih civila na Kosovu. To je postignuto široko rasprostranjenim granatiranjem gradova i sela; spaljivanjem i uništavanjem imovine koja uključuje kuće za stanovanje, poljoprivredna gazdinstva, privredne objekte, kulturne spomenike i verske objekte; i uništavanjem lične imovine. Usled tih usaglašenih aktivnosti, sela, gradovi i čitave oblasti postali su nenastanjivi za kosovske Albance.

57. Pored hotimičnog uništavanja imovine u vlasništvu albanskih civila na Kosovu, snage SRJ i Srbije su činile široko rasprostranjena ili sistematska dela brutalnosti i nasilja nad albanskim civilima na Kosovu da bi održale atmosferu straha, stvorile haos i podstakle stalni strah od smrti. Snage SRJ i Srbije išle su od sela do sela, a u gradovima i mestima od jednog do drugog dela grada ili mesta, preteći i proterujući stanovnike kosovske Albance. Kosovski Albanci su često zastrašivani, napadani ili ubijani pred očima drugih, čime se njihove porodice i komšije htelo prisiliti na odlazak. Mnogi kosovski Albanci koji nisu direktno proterani iz svojih mesta pobegli su zbog klime terora koju su stvarala široko rasprostranjena ili sistematska batinanja, maltretiranje, seksualno

zlostavljanje, protivpravno lišavanje slobode, ubijanje, granatiranje i pljačka širom cele pokrajine. Snage SRJ i Srbije konstantno su kosovske Albance izlagale uvredama, rasnim pogrdama, ponižavajućim postupcima i drugim oblicima fizičkog i psihičkog maltretiranja na osnovu njihove rasne, verske i političke pripadnosti. Raseljavani su kosovski Albanci iz svih delova društva, uključujući žene, decu, i stare i nemoćne.

58. Hiljade kosovskih Albanaca koji su bežali iz svojih domova zbog postupanja snaga SRJ i Srbije i hotimično stvarane klime terora koja se proširila na celu teritoriju Kosova, priključili su se konvojima prema granici sa Republikom Albanijom (dalje u tekstu: Albanija) i bivšom jugoslavenskom republikom Makedonijom (dalje u tekstu: Makedonija). Duž puta prema graničnim prelazima, snage SRJ i Srbije držale su kontrolne punktove na kojima su raseljeni kosovski Albanci bili podvrgavani daljim batinanjima, otimačini, razbojništvu, maltretiranju, napadima, protivpravnom lišavanju slobode i ubijanju. Ponekad su snage SRJ i Srbije pratile grupe proteranih kosovskih Albanaca do granice. Tim metodama su snage SRJ i Srbije držale pod kontrolom kretanje proteranih kosovskih Albanaca do granica. Raseljeni kosovski Albanci su često do granice Kosova dolazili pešice u kolonama od po nekoliko hiljada lica, ili na traktorima, kamionima i prikolicama, kao i vozovima, autobusima ili kamionima koje su organizovale i obezbedile snage SRJ i Srbije.

59. Pored toga, hiljade kosovskih Albanaca koji su pobegli iz svojih domova, i na taj način bili prisilno premešteni, zbog postupanja snaga SRJ i Srbije i hotimično stvorene klime terora koja se proširila celom teritorijom Kosova, morali su potražiti sklonište za dane, nedelje i mesece koje će provesti u drugim gradovima i selima i/ili po šumama i planinama širom pokrajine. Neka od tih interna raseljenih lica ostala su unutar pokrajine Kosovo tokom čitavog perioda na koji se odnosi ova optužnica, a mnogi su umrli usled teških vremenskih uslova, nedovoljnih količina hrane, neadekvatne medicinske nege i iscrpljenosti. Drugi su na kraju prešli preko neke od granica Kosova sa Albanijom, Makedonijom, Crnom Gorom, ili su prešli granicu pokrajine prema Srbiji. Snage SRJ i Srbije kontrolisale su i koordinirale kretanje mnogih kosovskih Albanaca raseljenih unutar Kosova sve dok i oni napokon nisu bili proterani sa Kosova.

60. Širom Kosova, u široko rasprostranjenom ili sistematskom nastojanju da se proterane kosovske Albance odvrati od povratka svojim domovima, snage SRJ i Srbije harale su i pljačkale ličnu imovinu i privredne objekte kosovskih Albanaca. Snage SRJ i Srbije su pomoću

masovnih racija, pretnji silom i nasiljem pljačkale novac i dragocenosti kosovskih Albanaca, a u širokim razmerama ili na sistematski način, vlasti na graničnim prelazima SRJ krale su lična vozila i drugu imovinu kosovskih Albanaca koji su deportovani iz pokrajine.

61. Pored toga, širom Kosova, snage SRJ i Srbije sistematski su oduzimale i uništavale dokumenta za ličnu identifikaciju i saobraćajne dozvole za vozila koja su pripadala albanskim civilima na Kosovu. Kako su kosovski Albanci isterivani iz svojih domova i upućivani ka granicama Kosova, na odabranim punktovima na putu ka graničnim prelazima i na graničnim prelazima prema Albaniji i Makedoniji od njih je traženo da predaju lična dokumenta. Ove radnje su preuzimane kako bi se izbrisao svaki trag prisustva deportovanih kosovskih Albanaca na Kosovu i kako bi im se uskratilo pravo na povratak domovima.

TAČKA 1 DEPORTACIJA

62. Pozivom na paragafe od 55 do 61, tužilac ih ponovo navodi i uvrštava u ovu tačku.

63. Počev od 1. januara 1999. godine ili približno od tog datuma pa sve do 20. juna 1999, snage SRJ i Srbije, postupajući po uputstvu, na podsticaj ili uz podršku **Slobodana MILOŠEVIĆA, Milana MILUTINOVIĆA, Nikole ŠAINOVIĆA, Dragoljuba OJDANIĆA, Vlajka STOJILJKOVIĆA** i drugih poznatih i nepoznatih lica, počinile su dela navedena u paragrafima od 55 do 61, što je imalo za posledicu prisilnu deportaciju približno 800.000 civila kosovskih Albanaca. Da bi omogućile ta proterivanja i raseljavanja, snage SRJ i Srbije su hotimično stvarale atmosferu straha i pritiska upotrebom sile, pretnji silom, i nasiljem, kao što je opisano u paragrafima od 55 do 61 gore. Širom Kosova, snage SRJ i Srbije sistematski su granatirale gradove i sela, palile kuće za stanovanje i gazdinstva, nanosile štetu i uništavale kulturne i verske ustanove kosovskih Albanaca, ubijale civile kosovske Albance i seksualno zlostavljuju kosovske Albanke. Te radnje su vršene u svim krajevima Kosova i ta sredstva i metode su korišćeni širom pokrajine, uključujući i sledeće opštine:

- a. Orahovac/Rahovec: Ujutro 25. marta 1999. godine, snage SRJ i Srbije opkolile su selo Celina/Celinë tenkovima i oklopnim vozilima. Nakon granatiranja sela, snage SRJ i Srbije ušle su u selo i sistematski harale i pljačkale iz kuća sve što je imalo ikakvu vrednost, palile kuće i radnje i uništile staru džamiju. Većina

meštana kosovskih Albanaca pobegla je u obližnju šumu pre nego što su stigle vojska i policija. Na dan 28. marta 1999. snage SRJ i Srbije prisilile su hiljade ljudi koji su se skrivali u šumi da izađu. Pošto su te civile naterali da otpešače do obližnjeg sela, muškarci su odvojeni od žena, pretučeni i opljačkani, i oduzeta su im sva lična dokumenta. Muškarci su naterani da otpešače do Prizrena, a na kraju prisiljeni da odu u Albaniju.

(i) Dana 25. marta 1999. godine, jedna velika grupa kosovskih Albanaca otišla je na planinu u blizini sela Nogavac/Nagavc, takođe u opštini Orahovac/Rahovec, tražeći spas od napada na obližnja sela. Snage SRJ i Srbije su ih opkolile i narednog dana naredile da 8.000 ljudi koji su tu potražili sklonište ode s planine. Kosovski Albanci su prisiljeni da odu u obližnju školu, a zatim su prisilno raspršeni po obližnjim selima. Tri ili četiri dana kasnije, snage SRJ i Srbije ušle su u sela, isle od kuće do kuće i isterivale ljude iz kuća. Na kraju su ih ponovo naterali da uđu u kuće i rekli im da ne izlaze. Oni koji nisu mogli da se smeste u kuće morali su da ostanu u automobilima i traktorima koji su bili parkirani nedaleko odatle. Dana 2. aprila 1999. godine, snage SRJ i Srbije počele su da granatiraju sela i ubile pritom jedan broj ljudi koji su spavalici u traktorima i automobilima. Prežивeli su se uputili ka albanskoj granici. Dok su prolazili kroz druga sela kosovskih Albanaca koja su bila uništena, pripadnici snaga SRJ i Srbije su im se rugali. Kada su ovi seljani stigli na granicu, oduzeta su im sva lična dokumenta. Tokom ovih proterivanja, na celoj teritoriji opštine Orahovac/Rahovec, snage SRJ i Srbije sistematski su palile kuće, radnje, kulturne spomenike i verske objekte kosovskih Albanaca. Uništeno je nekoliko džamija, uključujući džamije u Beloj Crkvi/Bellacerkë, Brestovcu/Brestovc, Velikoj Kruši/Krushë e Madhe i druge.

b. Prizren: Dana 25. marta 1999. godine snage SRJ i Srbije opkolile su selo Pirane tenkovima i raznim vojnim vozilima. Selo je granatirano i jedan broj meštana je poginuo. Nakon toga, snage SRJ i Srbije ušle su u selo i palile kuće kosovskih Albanaca. Posle napada, preostali meštani su napustili Pirane i otišli u susedna sela. U mestu Landovica/Landovice snage SRJ i Srbije zapalile su i teško oštetile staru džamiju. Neki kosovski Albanci koji su bežali prema mestu Srbici/Serbica ubijeni su ili ranjeni snajperima. Snage SRJ i Srbije su zatim započele ofanzivu u okolini Srbice/Serbica i granatirale sela Donje Retimlje/Reti e Ulët, Retimle/Reti i Randubrava/Randobravë. Seljani, kosovski Albanci, isterani su iz

svojih domova i poslati na albansku granicu. Od 28. marta 1999. godine, u samom gradu Prizrenu, snage SRJ i Srbije su išle od kuće do kuće naređujući stanovnicima, kosovskim Albancima, da odu. Bili su prisiljeni da se priključe konvojima vozila i ljudi koji su išli pešice do albanske granice. Putem su snage SRJ i Srbije tukle i ubijale muškarce kosovske Albance, izdvajale iz konvoja kosovske Albanke i te žene seksualno zlostavlje. Na granici su snage SRJ i Srbije oduzimale sva lična dokumenta.

c. Srbica/Skënderaj: Počev od 25. marta 1999. godine ili približno od tog datuma, snage SRJ i Srbije napale su i razorile sela Voćnjak/Vojnikë, Leočina/Leçine, Kladernica/Klladernicë, Turicevac/Turiçec i Izbića/Izbicë granatiranjem i paljenjem. Uništene su mnoge kuće, radnje i džamije, uključujući džamiju u centru sela Ćirez/Qirez. Pripadnici snaga SRJ i Srbije odveli su neke žene i decu i držali ih u jednoj štali u Ćirezu/Qirez. Žene su podvrgnute seksualnom zlostavljanju, i ukrali su im novac i drugu imovinu. Najmanje osam žena je prvo seksualno zlostavljano a zatim ubijeno, a njihova tela su bačena u tri bunara u selu Ćirez/Qirez. Dana 28. marta 1999. ili približno tog datuma, grupa od najmanje 4.500 kosovskih Albanaca iz ovih sela okupila se u selu Izbića/Izbicë, gde su pripadnici snaga SRJ i Srbije od ovih kosovskih Albanaca tražili novac i odvojili muškarce od žena i dece. Veliki broj muškaraca je zatim ubijen. Preživele žene i deca prisilno su u grupi prebačeni prema Klini/Klinë, Đakovici/Gjakovë i na kraju do albanske granice.

d. Suva Reka/Suharekë: Ujutro 25. marta 1999. godine, snage SRJ i Srbije opkolile su mesto Suva Reka/Suharekë. Tokom narednih dana policajci su išli od kuće do kuće, pretili, napadali i ubijali stanovnike kosovske Albance i pod pretnjom oružja odveli mnoge ljudi iz njihovih domova. Mnoge kuće i radnje koje su pripadale kosovskim Albancima zapaljene su, a oštećena je džamija u Suvoj Reci/Suharekë. Policija je oterala žene, decu i starce, a tada su snage SRJ i Srbije ubile određeni broj muškaraca. Kosovski Albanci bili su prisiljeni da beže, probijajući se u kamionima, traktorima i prikolicama prema granici sa Albanijom. Dok su prelazili granicu, oduzeta su im sva dokumenta i novac.

(i) Dana 31. marta 1999. godine, otprilike 80.000 kosovskih Albanaca raseljenih iz sela u opštini Suva Reka/Suharekë okupilo se u blizini mesta Belanica/Bellanicë. Sledećeg dana, snage SRJ i Srbije granatirale su selo Belanica/Bellanicë, prisiljavajući

raseljena lica da beže prema albanskoj granici. Pre nego što su prešli granicu, oduzeta su im sva lična dokumenta.

e. Peć/Pejë: Dana 27. i 28. marta 1999. godine ili približno tih datuma, u gradu Peć/Pejë, snage SRJ i Srbije išle su od kuće do kuće prisiljavajući kosovske Albance na odlazak. Neke kuće su zapaljene, a u više ljudi je pucano iz vatrene oružja. Vojnici i policajci bili su razmešteni duž svake ulice i usmeravali kosovske Albance ka centru grada. Kada su ljudi stigli do centra grada, oni koji nisu imali kola ili vozila bili su prisiljeni da uđu u autobuse ili kamione kojima su odvezeni u grad Prizren. Pred Prizrenom su kosovski Albanci prisiljeni da izadu iz autobrašuna i pešače oko 15 kilometara do albanske granice, gde im je naređeno da predaju svoja dokumenta snagama SRJ i Srbije pre nego što pređu granicu.

f. Kosovska Mitrovica/Mitrovicë: Počev od 25. marta 1999. ili približno od tog datuma pa sve do polovine aprila 1999. godine, snage SRJ i Srbije počele su se sistematski kretati kroz grad Kosovska Mitrovica/Mitrovicë. Ulazili su u kuće kosovskih Albanaca i naredivali stanarima da odmah izadu iz kuće i idu na autobusku stanicu. Neke kuće su zapaljene pa su stanari bili prisiljeni da pobegnu u druge delove grada. Spaljena je i oštećena najmanje jedna džamija u gradu. U periodu od tri nedelje snage SRJ i Srbije nastavile su da proteruju kosovske Albance, stanovnike tog grada. Tokom tog perioda je imovina u vlasništvu kosovskih Albanaca uništavana, kosovskim Albancima je otiman novac, vozila i druge vrednosti, a kosovske Albanke su seksualno zlostavljanje. Slično se ponovilo i u drugim selima u opštini Kosovska Mitrovica/Mitrovicë, u kojima su snage SRJ i Srbije isterale kosovske Albance iz njihovih domova a sela razorile. Kosovski Albanci, stanovnici ove opštine, prisiljavani su da se priključe konvojima koji su išli prema albanskoj granici prolazeći kroz mesta Srbica/Skenderaj, Peć/Pejë, Đakovica/Gjakovë i Prizren. Na putu do granice, pripadnici snaga SRJ i Srbije pljačkali su im dragocenosti i oduzimali im lična dokumenta.

g. Priština/Prishtinë: Počev od 24. marta 1999. ili približno od tog datuma pa sve do kraja maja 1999. godine, srpska policija je obilazila kuće kosovskih Albanaca u gradu Priština/Prishtinë i prisiljavala stanare na odlazak. U toku ovih prisilnih proterivanja jedan broj ljudi je ubijen. Mnogi od onih koji su isterani iz svojih domova otišli su direktno na železničku stanicu, dok su drugi potražili sklonište u obližnjim naseljima. Stotine etničkih Albanaca, koje je na svakoj raskrsnici usmeravala srpska policija, okupili su se

na železničkoj stanici, a zatim su, posle dugog čekanja bez hrane i vode, ukrcani u pretrpane vozove ili autobuse. Oni koji su ukrcani u vozove stigli su do sela Đeneral Janković/Hani i Elezit u blizini makedonske granice. Za vreme putovanja vozom mnogim ljudima su oduzeta lična dokumenta. Kada su sišli iz voza, snage SRJ i Srbije su kosovskim Albancima rekla da do Makedonije pešače hodajući prugom pošto je okolni prostor miniran. Oni koji su pokušali da se sakriju u Prištini/Prishtinë na kraju su isterani na sličan način. Tokom ovih prisilnih proterivanja, jedan broj ljudi je ubijen, a nekoliko žena je seksualno zlostavljan.

(i) U istom periodu, snage SRJ i Srbije ulazile su u sela u opštini Priština/Prishtinë gde su pretukle i ubile mnoge kosovske Albance, otele im novac, opljačkale njihovu imovinu i spelile im kuće. Mnogi seljani su kamionima odvezeni u grad Glogovac/Gllogoc u opštini Glogovac/Gllogoc. Odatle su vozom prebačeni do mesta Đeneral Janković/Hani e Elezit i nastavili peške do makedonske granice. Drugima su, nakon što su se probili do grada Uroševac/Ferizaj, snage SRJ i Srbije naredile da se ukrcaju na voz za Đeneral Janković/Hani e Elezit, odakle su pešice prešli granicu i ušli u Makedoniju.

h. Đakovica/Gjakovë: Do marta 1999. godine broj stanovnika u gradu Đakovica/Gjakovë značajno je porastao zbog velikog broja interno raseljenih lica koja su napuštala svoja sela bežeći pred hotimičnim granatiranjem od strane snaga SRJ i Srbije tokom 1998. godine, i bežeći od oružanog sukoba između tih snaga i Oslobodilačke vojske Kosova. Stalno kretanje tih interno raseljenih lica pojačano je nakon 24. marta 1999. kad su se, nakon nasilnih proterivanja u gradu Đakovica/Gjakovë, mnoga interno raseljena lica vratila iz grada Đakovica/Gjakovë u okolna sela, iz kojih će ih snage SRJ i Srbije ponovo proterati. Srpske snage su kontrolisale i koordinirale kretanje ovih interno raseljenih lica na putu iz ovih sela u grad Đakovica/Gjakovë i natrag, a na kraju i do granice između Kosova i Republike Albanije. Oni koji su išli pešice poslati su iz grada Đakovica/Gjakovë direktno na jedan od nekoliko graničnih prelaza. Oni koji su putovali motornim vozilima usmeravani su tako da pre granice i prelaska u Republiku Albaniju skrenu prema gradu Prizrenu.

(i) Počev od 24. marta 1999. ili približno od tog datuma pa sve do 11. maja 1999, snage SRJ i Srbije počele su da prisiljavaju stanovnike grada Đakovica/Gjakovë na odlazak. Snage SRJ i Srbije rasporedile su se po gradu i idući od kuće do kuće

naređivale kosovskim Albancima da napuste svoje domove. U nekim slučajevima ljudi su ubijani, a mnogima je prećeno smrću. Mnoge kuće i radnje koje su pripadale kosovskim Albancima zapaljene su, dok su radnje Srba bile zaštićene. Dana 24. marta 1999. godine, stara džamija u Rogovu/Rogovë i istorijska četvrt u Đakovici/Gjakovë, gde je bio i bazar, džamija Hadum i islamska biblioteka pored nje, bili su među nekoliko kulturnih objekata koji su velikim delom i/ili potpuno uništeni. U periodu od 2. do 4. aprila 1999. godine, na hiljadu kosovskih Albanaca koji su živeli u gradu Đakovica/Gjakovë i susednim selima priključili su se velikoj koloni, bilo pešice ili kolima, kamionima i traktorima, i krenuli prema granici s Albanijom. Snage SRJ i Srbije usmeravale su ljude koji su bežali na unapred određene pravce, a putem su na kontrolnim punktovima većini kosovskih Albanaca oduzimani lični dokumenti i automobilske tablice. U nekim slučajevima, za prevoz lica do granice s Albanijom korišćeni su kamioni jugoslovenske vojske.

(ii) Pored toga, krajem marta i u aprilu 1999. godine, snage SRJ i Srbije silom su proterale kosovske Albance, stanovnike mnogih sela u opštini Đakovica/Gjakovë, između ostalog iz sela Dobroš/Dobrosh, Korenica/Korenicë i Meja/Mejë. Mnogim stanovnicima je zatim naređeno, ili im je bilo dozvoljeno, da se vrate u svoja sela, da bi ih snage SRJ i Srbije ponovo odatle proterale. U ranim jutarnjim časovima 27. aprila 1999. ili otprilike u to vreme, snage SRJ i Srbije krenule su u veliku ofenzivu na doline Carragojs, Eerenik i Trava (opština Đakovica/Gjakovë), i na preostale stanovnike gorepomenutih sela, u namjeri da isteraju stanovništvo iz tog kraja. Ovde je raspoređen veliki broj vojnika i policajaca, i postavljen nekoliko kontrolnih punktova. U mestima Meja/Mejë, Korenica/Korenicë i Meja Orize/Orize, veliki ali još uvek neutvrđeni broj kosovskih Albanaca, civila muškog pola, izdvojen je iz mase seljana koji su bežali, odveden i pogubljen. Tokom celog tog dana su seljani, pred direktnim pretnjama snaga SRJ i Srbije, napuštali svoje kuće i priključivali se nekom od nekoliko konvoja izbeglica na traktorima, konjskim zapregama i u kolima, i na kraju prešli u Albaniju. Mnogim kosovskim Albancima snage SRJ i Srbije su pre nego što će preći granicu oduzele lična dokumenta.

i. Gnjilane/Gjilan: Snage SRJ i Srbije ušle su u mesto Prilepica/Përlepnicë dana 6. aprila 1999. godine ili približno tog datuma i naredile stanovnicima da ga napuste rekavši im da će sledećeg dana to mesto biti minirano. Meštani su otišli i pokušali da

odu do drugog sela, ali su ih snage SRJ i Srbije vratile. Stanovnici Prilepnice/Përlepnicë su 13. aprila 1999. godine ponovo obavešteni da se grad do sledećeg dana mora evakuisati. Sledećeg jutra meštani, kosovski Albanci, otišli su konvojem u kome je bilo otprilike 500 vozila. Ubrzo pošto su meštani otišli, kuće u Prilepniči/Përlepnicë su zapaljene. Širom opštine Gnjilane/Gjilan snage SRJ i Srbije sistematski su palile i uništavale kuće, radnje, kulturne spomenike i verske objekte kosovskih Albanaca, među ostalim džamiju u Vlaštici/Llashticë. Kosovski Albanci iz drugih sela u opštini Gnjilane/Gjilan takođe su isterani iz svojih domova. Na hiljade raseljenih lica iz sela kao što su Žegra/Zhegër, Nosalje/Nosalë i Vladovo/Lladovë sklonilo se u selo Donja Stubla/Stubëlle e Poshtme u opštini Vitina. Mnoga od tih raseljenih lica iz Gnjilana/Gjilan prešla su granicu pokrajine sa Srbijom, gde su bili žrtve šikaniranja i maltretiranja sličnih onim koje su doživeli na Kosovu, pre nego što su ušli u Makedoniju. Drugi su putovali direktno u Makedoniju. Kad su kosovski Albanci stigli na granicu sa Makedonijom, snage SRJ i Srbije oduzele su im lična dokumenta.

j. Uroševac/Ferizaj: U periodu od 24. marta do 14. aprila 1999. godine, snage SRJ i Srbije granatirale su i napadale sela u opštini Uroševac/Ferizaj, uključujući sela Biba/Bibe, Muhadžer Prelez/Prelez i Muhamherëve, Raka/Rakaj i Staro Selo, ubivši određeni broj njihovih stanovnika. Nakon granatiranja, snage SRJ i Srbije su ulazile u neka sela, među ostalima Papaz i Sojevo/Sojevë, i naređivale stanovnicima da ih napuste. Drugi kosovski Albanci, iz sela Varoš Selo/Varosh i Miroslavlje/Mirosalë, pobegli su iz sela kad su u njih ušle srpske snage. Nakon što su stanovnici napustili svoje kuće, vojnici i policajci su ih zapalili. Raseljena lica su otišla u grad Uroševac/Ferizaj, gde se većina ukrcala na vozove kojima su odvezeni na granični prelaz za Makedoniju u mestu Đeneral Janković/Hani i Elezit. Srpske snage su ljude iz voza uputile da po pruzi otpešače do granice. Drugi su do istog graničnog prelaza iz Uroševca/Ferizaj putovali u konvojima. Na granici su im srpske snage oduzele sva dokumenta.

k) Kačanik/Kaçanik: U periodu između marta i maja 1999. godine, snage SRJ i Srbije napale su sela u opštini Kačanik i sam grad Kačanik. Napad je imao za posledicu razaranje kuća i verskih objekata između ostalog i džamije u Kotlini/Kotlinë i Ivaji/Ivajë.

(i) Dana 8. marta 1999. ili približno tog datuma, snage SRJ i Srbije napale su i delimično spalile selo Kotlina/Kotlinë. Dana 24. marta 1999., snage SRJ i Srbije ponovo su napale

Kotlinu/Kotlinë iz teškog naoružanja i vojnicima. Mnogi muški stanovnici Kotlina/Kotlinë pobegli su tokom tog napada u obližnje šume, a ženama, deci i starcima su snage SRJ i Srbije naredile da se ukrcaju na kamione kojima su odvezeni u grad Kačanik. Oni koji nisu stali u kamione morali su za njima pešačiti prema Kačaniku/Kaçaniku. U tom napadu je ubijen određeni broj muških stanovnika Kotline/Kotlinë, uključujući najmanje 17 muškaraca čija tela su bačena u bunare. Pre nego što će otići iz Kotline/Kotlinë, snage SRJ i Srbije su spalile ostatak sela. Mnogi od onih koji su preživeli prebegli su u Makedoniju.

- (ii) Dana 27. i 28. marta 1999. ili približno tih datuma, snage SRJ i Srbije napale su grad Kačanik. Pripadnici snaga SRJ i Srbije šikanirali su, zatvarali, tukli i pucali u mnoge stanovnike Kačanika, kosovske Albance. Hiljade lica pobeglo je u obližnje šume i na kraju pešice prešlo granicu sa Makedonijom. Druga raseljena lica iz grada Kačanika i okolnih sela pešice su otišla do sela Stagovo/Stagovë, gde su se ukrcali na vozove kojima su odvezeni do makedonske granice.
- (iii) Dana 13. aprila 1999. ili približno tog datuma, snage SRJ i Srbije opkolile su selo Slatina/Sllatinë i zaseok Vata. Nakon što su granatirali selo, pešadija i policija su ušli u selo i pljačkali i palili kuće. U toj akciji je iz vatrenog oružja ubijeno 13 civila. Nakon ovog napada većina stanovnika Slatine/Sllatinë prebegla je u Makedoniju.
- (iv) Dana 25. maja 1999. ili približno tog datuma, snage SRJ i Srbije napale su selo Dubrava/Lisnajë u opštini Kačanik. Tokom napada, snage SRJ i Srbije ubile su nekoliko kosovskih Albanaca, stanovnika Dubrave/Lisnaje. Mnogi stanovnici Dubrave/Lisnaje okupili su se u konvoju na traktorima i prikolicama i prebegli u Makedoniju. Drugi meštani su pobegli u druga sela ili u šume pre nego što će naposletku preći makedonsku granicu.

1. Dečani/Deçan: Dana 29. marta 1999. ili približno tog datuma, snage SRJ i Srbije opkolile su i napale selo Beleg i okolna sela u opštini Dečani/ Deçan. Snage SRJ i Srbije isle su od kuće do kuće govoreći meštanima da smesta napuste svoje kuće. Oko 300 muškaraca, žena i dece iseljeno je iz svojih kuća i okupljeno na obližnjoj poljani u selu Beleg. Snage SRJ i Srbije naredile su svim muškarcima i ženama da skinu odeću, te im je oduzeta sva lična imovina. Muškarci su odvojeni od žena i dece i odvedeni u podrum jedne nedovršene kuće u blizini tog polja. Ženama i deci je

naređeno da odu u drugu kuću. Tokom te noći seksualno su zlostavljane najmanje tri žene. Sledеćeg dana, snage SRJ i Srbije su meštanima rekле da napuste selo kamionima i traktorima i odu u Albaniju.

m. Vučitrn/Vushtrri: Dana 27. marta 1999. ili približno tog datuma, snage SRJ i Srbije počele su da pale kuće u gradu Vučitrn/Vushtrri i spalile glavnu gradsku džamiju. Dana 2. maja 1999. ili približno tog datuma, snage SRJ i Srbije napale su više sela severoistočno od grada Vučitrna/Vushtrri, uključujući sela Skrovna/Skromë, Slakovce/Sllakofc, Cecelija/Ceceli i Gornja Sudimlja/Studime e Epérme. Meštani su isterani iz svojih domova, a mnoge njihove kuće, radnje i verski objekti su potpuno izgoreli. Meštani, kao i lica koja su ranije raseljena iz drugih mesta u opštini Vucitrn/Vushtrri, bili su prisiljeni da oforme konvoj u kome je bilo oko 20.000 ljudi i koji se kretao putem kroz kanjon Studime prema gradu Vučitru/Vushtrri. Tokom noći od 2. na 3. maj 1999. godine, snage SRJ i Srbije su maltretirale, tukle i ubile približno 104 kosovska Albanca, a mnogim drugim otele vredne stvari. Snage SRJ i Srbije zatočile su hiljade kosovskih Albanaca iz ovog konvoja u poljoprivrednoj zadruzi u blizini grada Vučitrna/Vushtrri. Dana 3. maja 1999. ili približno tog datuma, snage SRJ i Srbije su u poljoprivrednoj zadruzi odvojile muškarce u dobi za vojsku, kosovske Albance, od žena, dece i starijih osoba. Žene, deca i starci kosovski Albanci upućeni su u Albaniju, a određeni broj muškaraca kosovskih Albanaca bio je prisiljen da odveze ta vozila sa ženama, decom i starcima do granice sa Albanijom. Snage SRJ i Srbije su prebacile stotine muškaraca u dobi za vojsku, kosovskih Albanaca, iz poljoprivredne zadruge u zatvor u selu Smrekovrica/Smrakoncë. Nakon nekoliko nedelja zatočeništva u nečovečnim uslovima, u kome su bili podvrgnuti batinanjima, mučenju i ubijanju, mnogi od tih muškaraca kosovskih Albanaca prebačeni su u selo Zur/Zhur, u blizini albanske granice, i prisiljeni da pređu granicu sa Albanijom.

Ovim delima i propustima, **Milan MILUTINović**, **Nikola ŠAINović**, **Dragoljub OJDANIĆ** i druga poznata i nepoznata lica, planirali su, podsticali, naredili, počinili ili na drugi način pomagali i podržavali planiranje, pripremu ili izvršenje sledećeg dela:

Tačka 1: Deportacija, **ZLOČIN PROTIV ČOVEČNOSTI**, kažnjiv po članu 5(d) Statuta Međunarodnog suda.

TAČKA 2 DRUGA NEHUMANA DELA (PRISILNO PREMEŠTANJE)

64. U odnosu na one kosovske Albance koji su interno raseljeni unutar teritorije Kosova, pozivom na paragafe 55 – 61, a naročito paragraf 59, tužilac ih ponovo navodi i uvrštava u ovu tačku.

Ovim delima i propustima, **Milan MILUTINOVIĆ**, **Nikola ŠAINOVIĆ**, **Dragoljub OJDANIĆ** i druga poznata i nepoznata lica, planirali su, podsticali, naredili, počinili ili na drugi način pomagali i podržavali planiranje, pripremu ili izvršenje sledećeg dela:

Tačka 2: Druga nehumana dela (prisilno premeštanje), **ZLOČIN PROTIV ČOVEČNOSTI**, kažnjiv po članu 5(i) Statuta Međunarodnog suda.

TAČKE 3 – 4 UBISTVO

65. Pozivom na paragafe 55 – 63, tužilac ih ponovo navodi i uvrštava u ovu tačku.

66. Počev od 1. januara 1999. godine ili približno od tog datuma pa sve do 20. juna 1999, snage SRJ i Srbije, postupajući po uputstvu, na podsticaj ili uz podršku **Slobodana MILOŠEVIĆA**, **Milana MILUTINOVIĆA**, **Nikole ŠAINOVIĆA**, **Dragoljuba OJDANIĆA**, **Vlajka STOJILJKOVIĆA** i drugih poznatih i nepoznatih lica, ubile su na stotine civila kosovskih Albanaca. Ta ubistva vršena su na široko rasprostranjen ili sistematski način širom pokrajine Kosovo i imala su za posledicu smrt mnogobrojnih muškaraca, žena i dece. Među slučajevima masovnih ubijanja nalaze se i sledeći:

- a. Na dan 15. januara 1999. godine ili približno tog datuma, u ranim jutarnjim časovima, snage SRJ i Srbije napale su selo Račak (opština Štimlje/Shtime). Nakon granatiranja, kasnije istog jutra u selo su ušle snage SRJ i Srbije i počele da vrše pretres idući od kuće do kuće. Po celom selu pucali su na meštane koji su pokušavali da pobegnu pred snagama SRJ i Srbije. Grupa od oko 25 muškaraca pokušala je da se sakrije u jednoj zgradici, ali su ih otkrile snage SRJ i policije. Tukli su ih, a zatim odveli na obližnje brdo gde su ubijeni iz vatrenog oružja. Snage SRJ i Srbije ubile su ukupno oko 45

kosovskih Albanaca u Račku i njegovoј okolini. (Ubijena lica čija su imena poznata navedena su u Prilogu A koji je priložen kao dodatak ovoj optužnici.)

b. Na dan 25. marta 1999. godine ili približno tog datuma, snage SRJ i Srbije opkolile su i napale selo Bela Crkva/Bellacerkë (opština Orahovac/Rahovec). Mnogi meštani Bele Crkve/Bellacerkë bežali su uz reku Belaja pored sela i bili prisiljeni da se sklone pod železničkim mostom. Približavajući se mostu, snage SRJ i Srbije otvorile su vatru na jedan broj meštana i ubile 12 lica, od kojih su desetoro bile žene i deca. Jedno dvogodišnje dete je preživelo ovaj incident. Snage SRJ i Srbije su zatim naredile ostalim seljanima da izađu iz korita potoka, i u tom trenutku odvojili muškarce i starije dečake od starih muškaraca, žena i male dece. Snage SRJ i Srbije su muškarcima i starijim dečacima naredili da se svuku, a zatim su im sistematski opljačkali sve vredne stvari. Ženama i deci je tada naređeno da krenu prema obližnjem selu Zrze/Xerxë. Jedan lekar iz Bele Crkve/Bellacerkë je pokušao da razgovara sa komandantom snaga koje su ih napale, ali je ustreljen, kao i njegov nećak. Ostalim muškarcima i starijim dečacima je zatim naređeno da se vrate u korito potoka. Kada su poslušali, snage SRJ i Srbije su na te muškarce i starije dečake otvorile vatru i ubile oko 65 kosovskih Albanaca. Jedan broj muškaraca i starijih dečaka je preživeo ovaj incident koji su videla i druga lica sakrivena u blizini. Pored toga, snage SRJ i Srbije ubile su i šestoricu muškaraca koje su otkrile u njihovom skloništu u obližnjem kanalu za navodnjavanje. (Ubijena lica čija su imena poznata navedena su u Prilogu B koji je priložen kao dodatak ovoj optužnici.)

c. Na dan 25. marta 1999. godine ili približno tog datuma, snage SRJ i Srbije napale su sela Mala Kruša/Krushë e Vogël i Velika Kruša/Krushë e Madhe (opština Orahovac/Rahovec). Meštani Male Kruše/Krushë e Vogel potražili su zaklon u šumovitom području pored Male Kruše/Krushë e Vogel, odakle su mogli da vide kako srpski policajci sistematski pljačkaju i pale njihove kuće. Meštani su se kasnije sklonili u kuću Sedje Batushe, smeštenu na ivici sela Mala Kruša/Krushë e Vogel. U toku jutra 26. marta 1999. godine snage SRJ i Srbije otkrile su seljane. Snage SRJ i Srbije su ženama i maloj deci naredili da napuste to područje i odu u Albaniju. Snage SRJ i Srbije su zatim zatočile i pretresle muškarce i dečake i oduzeli im lična dokumenta i vredne stvari. Nakon toga su snage SRJ i Srbije naredile muškarcima i dečacima da, pod pretnjom smrti, pešice odu do jedne nenaseljene kuće u Maloj Kruši/Krushë e Vogel. Snage SRJ i Srbije prisilile su ove

muškarce i dečake da uđu u kuću. Kada su se muškarci i dečaci sakupili u kući, snage SRJ i Srbije su na ovu grupu otvorile vatru iz mitraljeza. Posle nekoliko minuta paljbe, snage SRJ i Srbije su kuću zapalile kako bi tela izgorela. U pucnjavi i plamenu poginulo je oko 105 kosovskih Albanaca, muškaraca i dečaka. (Ubijena lica čija su imena poznata navedena su u Prilogu C koji je priložen kao dodatak ovoj optužnici.)

d. Dana 26. marta 1999. godine ili približno tog datuma, u jutarnjim časovima, snage SRJ i Srbije opkolile su deo oko kompleksa porodičnih kuća porodice BERISHA u Suvoj Reci/Suharekë (opština Suva Reka/ Suharekë). U blizinu kuća postavljeni su tenkovi, cevi uperenih u kuće. Snage SRJ i Srbije su stanarima jedne od kuća naredile da izađu. Muškarci su odvojeni od žena i dece i šest članova ove porodice je ubijeno. Snage SRJ i Srbije su preostale članove porodice poterale u pravcu jednog kafića. Ove članove porodice naterale su da, zajedno sa tri druge grupe šire porodice BERISHA, uđu u taj kafić. Zatim su u kafić ušle snage SRJ i Srbije i otvorile vatru na ljude koji su se nalazili unutra. U kafić je ubačen i eksploziv. U toj akciji su ubijena najmanje 44 civila, a drugi su teško ranjeni. Tela žrtava su potom izvučena iz kafića i utovarena u prikolicu jednog kamiona, koji se zatim odvezao u pravcu Prizrena. Tri ranjene osobe, koje su bile ubačene među druga tela, iskočile su iz kamiona na putu za Prizren. Predmeti koji su pripadali najmanje šestorici ubijenih u kafiću nađeni su u tajnoj masovnoj grobnici na poligonu za vežbe iz gađanja VJ-a u blizini Koruše/Korisha. Pored toga, lična dokumenta koja su pripadala najmanje petoro ubijenih u kafiću nađena su na leševima ekshumiranim iz tajne masovne grobnice u Batajnici, pokraj Beograda, u Srbiji. (Ubijena lica čija su imena poznata navedena su u Prilogu K koji je priložen kao dodatak ovoj optužnici.)

e. Uveče 26. marta 1999. godine ili približno u to vreme, u gradu Đakovica/Gjakovë, snage SRJ i Srbije došle su u kuću na broju 134a u ulici Ymer Grezda. Žene i deca koji su bili u kući odvojeni su od muškaraca i naređeno im je da odu na sprat. Snage SRJ i Srbije su zatim pucale i ubile šest muškaraca kosovskih Albanaca koji su bili u kući. (Imena ubijenih navedena su u Prilogu D koji je priložen kao dodatak ovoj optužnici.)

f. Dana 26. marta 1999. godine ili približno tog datuma, u jutarnjim časovima, snage SRJ i Srbije napale su selo Padalište/Padalischte (opština Istok/Istog). Ulazeći u selo, snage SRJ i Srbije pucale su na kuće i meštane koji su pokušavali da pobegnu.

Osam članova porodice Beke IMERAJA isterani su i ubijeni ispred svoje kuće. Drugi meštani sela Padalište/Padalishtë ubijeni su u svojim domovima i u koritu potoka u blizini sela. Snage SRJ i Srbije ubile su ukupno oko 20 kosovskih Albanaca iz Padališta/Padalishte. (Ubijena lica čija su imena poznata navedena su u Prilogu E koji je priložen kao dodatak ovoj optužnici.)

g. Na dan 27. marta 1999. godine ili približno tog datuma, snage SRJ i Srbije napale su selo Izbica/Izbicë (opština Srbica/Skënderaj) iz teškog naoružanja. Najmanje 4.500 seljana iz Izbice/Izbicë i okolnih sela potražilo je utočište na jednoj poljani u Izbici/Izbicë. Dana 28. marta 1999. godine, snage SRJ i Srbije opkolile su seljane, a zatim im prišle tražeći novac. Nakon što su snage SRJ i Srbije otele seljanima vredne stvari, muškarci su odvojeni od žena i male dece. Muškarci su zatim podeljeni u dve grupe, od kojih je jedna poslata na obližnje brdo, a druga u korito obližnjeg potoka. Snage SRJ i Srbije su tada otvorile vatru na obe grupe muškaraca, pri čemu je poginulo najmanje 116 muškaraca, kosovskih Albanaca. Takođe na dan 28. marta 1999, žene i deca okupljeni u Izbici/Izbicë bili su prisiljeni da napuste to područje i pešice krenu prema Albaniji. Na jednoj traktorskoj prikolici sedile su dve žene invalidi koje nisu mogle da hodaju. Snage SRJ i Srbije su traktorsku prikolicu zapalile i te dve žene su žive izgorele. (Lica ubijena u Izbici/Izbicë čija su imena poznata navedena su u Prilogu F koji je priložen kao dodatak ovoj optužnici).

h. Kasno uveče 1. aprila 1999. ili približno u to vreme i u ranim jutarnjim časovima 2. aprila 1999. godine, snage SRJ i Srbije su započele akciju u delu grada Đakovici/Gjakovë koji se zove Qerim. Tokom nekoliko sati, snage SRJ i Srbije su silom ulazile u kuće kosovskih Albanaca u Qerimu, ubijale stanare i zatim palile zgrade. Uništeno je na desetine kuća i poginulo više od 50 lica. Na primer, u kući u ulici Miloš Gilić/Millosh Gilic broj 157, snage SRJ i Srbije su pucale u stanare a zatim zapalile kuću. U pucnjavi i požarima koje su zapalile snage SRJ i Srbije, na toj jednoj lokaciji je poginulo 20 kosovskih Albanaca, od kojih 19 žena i dece. (Lica ubijena na toj lokaciji čija su imena poznata navedena su u Prilogu G koji je priložen kao dodatak ovoj optužnici.)

i. U ranim jutarnjim časovima 27. aprila 1999. ili približno u to vreme, snage SRJ i Srbije krenule su masovno u napad na kosovske Albance, stanovnike dolina Carragojs, Eerenik i Trava (opština Đakovica/Gjakovë) u nameri da isteraju stanovništvo iz tog područja. Ovde je upotrebljen veliki broj pripadnika snaga SRJ i

Srbije i postavljeno nekoliko kontrolnih punktova. Celog tog dana, seljani su napuštali svoje domove pred direktnom pretnjom snaga SRJ i Srbije i priključivali se nekom od nekoliko konvoja izbeglica na traktorima, konjskim zapregama i u kolima. U Meji/Mejë, Korenici/Korenicë i Meji Orize/Orize, iz mase seljana koji su bežali izdvojen je velik i još neutvrđen broj civila muškaraca, kosovskih Albanaca, i odveden. Mnogi od ovih muškaraca pogubljeni su po kratkom postupku, a nestalim se još uvek smatra 300 lica. Lična dokumenta koja su pripadala najmanje sedmoru osoba poslednji put viđenih kod Meje/Mejë 27. aprila 1999. nađena su na leševima ekshumiranim iz tajne masovne grobnice u Batajnici, pored Beograda, u Srbiji. (Ubijena lica čija su imena poznata navedena su u Prilogu I koji je priložen kao dodatak ovoj optužnici.)

j. Dana 2. maja 1999. ili približno tog datuma, snage SRJ i Srbije napale su nekoliko sela severoistočno od grada Vučitrn/Vushttri, uključujući sela Skrovna/Skromë, Slakovce /Sllakofc, Ceceli/Cecelija i Gornja Sudimlja/Studime e Epermë. Meštani su isterani iz svojih domova, a mnoge njihove kuće, radnje i verski objekti potpuno su spaljeni. Nakon toga su ih prisilili da se priključe konvoju od oko 20.000 ljudi koji se putem kroz kanjon Studime kretao u pravcu Vučitrna/Vushttri. Tokom tih dejstava, snage SRJ i Srbije maltretirale su, tukle i pljačkale kosovske Albance koji su putovali u tom konvoju i ubile oko 104 kosovska Albanca. (Ubijena lica čija su imena poznata navedena su u Prilogu H koji je priložen kao dodatak ovoj optužnici.)

k. Dana 22. maja 1999. godine ili približno tog datuma, u ranim jutarnjim časovima, jedno uniformisano lice u zatvorskom kompleksu Dubrava/Dubravë (opština Istok/Istog) objavio je sa stražarnice da svi zatvorenici treba da uzmu svoje lične stvari i da se postroje na sportskom terenu zatvorskog kompleksa kako bi ih prebacili u zatvor u Nišu, u Srbiji. Za veoma kratko vreme na sportskom terenu se okupilo na stotine zatvorenika sa torbama u kojima su bile lične stvari i postrojilo se u redove da sačekaju prevoz. Bez upozorenja, uniformisana lica su na zatvorenike otvorila vatru sa stražarnice, iz otvora na zidu koji okružuje kompleks i mitraljeskih gnezda sa druge strane zida. Mnogi zatvorenici su na mestu poginuli, a drugi su ranjeni.

(i) Dana 23. maja 1999. ili približno tog datuma, u popodnevnim časovima, snage SRJ i Srbije bacale su ručne bombe i pucale u odvodne kanale, kanalizaciju, zgrade i podrume, i na taj način ubile i ranile i mnoge druge

zatvorenike koji su na tim mestima potražili zaklon nakon onoga što se desilo prethodnog dana. Ubijeno je ukupno oko 50 zatvorenika. (Mnogi od ubijenih još uvek nisu identifikovani, a lica za koja se zna da su ubijena i čija su imena poznata navedena su u Prilogu J koji je priložen kao dodatak ovoj optužnici.)

1. U periodu od marta 1999. do maja 1999. godine, snage SRJ i Srbije pokrenule su niz masovnih ofanzivnih dejstava na više sela u opštini Kačanik/Kaçanik, čiji je ishod bila smrt preko sto civila.
  - (i) Na dan 24. marta 1999. ili približno tog datuma, snage SRJ i Srbije napale su selo Kotlina/Kotlinë. U toku napada spaljena je većina kuća, a najmanje 17 lica je ubijeno. Neki od ubijenih su bili uhvaćeni u šumi, pogubljeni i bačeni u bunare. U te bunare je onda odozgo bačen eksploziv.
  - (ii) Na dan 13. aprila 1999. godine ili približno tog datuma, snage SRJ i Srbije opkolile su selo Slatina/Sllatinë i zaseok Vata/Vata. Nakon granatiranja, u selo su ušli pešadija i policija i opljačkali i zapalili kuće. Tokom ove akcije iz vatrenog oružja je ubijeno 13 civila.
  - (iii) Na dan 21. maja 1999. godine ili približno tog datuma, snage SRJ i Srbije opkolile su selo Stagovo/Stagovë. Stanovnici ovog sela su pokušali da pobegnu u planine istočno od sela. Tokom ove akcije je poginulo najmanje 12 lica. Selo je najvećim delom opljačkano i spaljeno.
  - (iv) Na dan 25. maja 1999. godine ili približno tog datuma, snage SRJ i Srbije opkolile su selo Dubrava/Lisnajë. Kada su ove snage ušle u selo, stanovnicima je naređeno da se okupe kod škole i da izadu iz sela na traktorima. Zatim su muškarci odvojeni od žena i dece. Tokom ove akcije ubijena su četvorica. Pored toga, ubijena su i četiri člana porodice Qorri dok su pokušavali da pobegnu u šumu. (Lica ubijena u opštini Kačanik čija su imena poznata navedena su u Prilogu L koji je priložen kao dodatak ovoj optužnici.)

Ovim delima i propustima, **Milan MILUTINOVIĆ**, **Nikola ŠAINOVIĆ**, **Dragoljub OJDANIĆ** i druga poznata i nepoznata lica, planirali su, podsticali, naredili, počinili ili na neki drugi način pomagali i podržavali planiranje, pripremu ili izvršenje sledećeg dela:

Tačka 3: Ubistvo, **ZLOČIN PROTIV ČOVEČNOSTI**, kažnjiv prema članu 5(a) Statuta Međunarodnog suda.

Tačka 4: Ubistvo, **KRŠENJE ZAKONA I OBIČAJA RATOVANJA**, kažnjivo prema članu 3 Statuta Međunarodnog suda i sankcionisano članom 3(1)(a) (ubistvo) Ženevskih konvencija.

TAČKA 5 PROGONI

67. Pozivom na paragafe 55 – 66, tužilac ih ponovo navodi i uvrštava u ovu tačku.

68. Počev od 1. januara 1999. godine ili približno tog datuma pa sve do 20. juna 1999, snage SRJ i Srbije, postupajući po uputstvu, na podsticaj ili uz podršku **Slobodana MILOŠEVIĆA**, **Milana MILUTINOVIĆA**, **Nikole ŠAINOVIĆA**, **Dragoljuba OJDANIĆA**, **Vlajka STOJILJKOVIĆA** i drugih poznatih i nepoznatih lica, koristile su se sredstvima i metodama izloženim u paragrafima od 55 do 66 da bi sprovele kampanju progona kosovskog albanskog civilnog stanovništva na političkoj, rasnoj ili verskoj osnovi. Ti progoni su uključivali, među ostalim, sledeća sredstva i načine:

- a. Prisilno premeštanje i deportaciju od strane snaga SRJ i Srbije približno 800.000 civila kosovskih Albanaca, kao što je opisano u paragrafima od 55 do 64.
- b. Ubistvo stotina civila kosovskih Albanaca od strane snaga SRJ i Srbije, kao što je opisano u paragrafima od 65 do 66.
- c. Seksualno zlostavljanje kosovskih Albanaca, naročito žena, od strane snaga SRJ i Srbije, uključujući seksualno zlostavljanje opisano u paragrafima 57 i 63.
- d. Bezobzirno razaranje ili nanošenje štete verskim objektima kosovskih Albanaca. Tokom i nakon napada na gradove i sela, snage SRJ i Srbije sistematski su nanosile štetu i uništavale kulturne spomenike i muslimanska sveta mesta. Širom pokrajine su džamije granatirane, paljene i rušene eksplozivom. Ovi incidenti uključuju i sledeće: nanošenje štete i/ili uništavanje džamija u Vučitrnu / Vushtrri, Suvoj Reci /Suharekë, Celini /Celinë, Rogovu /Rogovë, Beloj Crkvi /Bellacërkë, Ćirez /Qirez, Kotlini /Kotlinë, Ivaji / Ivajë, Brestovcu /Brestovc, Velikoj Kruš /Krushë e Madhe,

Kosovskoj Mitrovici /Mitrovicë, Vlaštici /Llashticë, Landovici / Landovicë i Đakovici / Gjakovë, kao što je opisano u paragrafu 63.

Ovim delima i propustima, **Milan MILUTINović**, **Nikola ŠAINović**, **Dragoljub OJDANIĆ** i druga poznata i nepoznata lica, planirali su, podsticali, naredili, počinili ili na neki drugi način pomagali i podržavali planiranje, pripremu ili izvršenje sledećeg dela:

Tačka 5: Progoni na političkoj, rasnoj ili verskoj osnovi, **ZLOČIN PROTIV ČOVEČNOSTI**, kažnjiv prema članu 5(h) Statuta Međunarodnog suda.

OPŠTI NAVODI

69. Sve vreme na koje se odnosi ova optužnica, na Kosovu u SRJ postojalo je stanje oružanog sukoba.

70. Sva dela i propusti koji se navode kao zločini protiv čovečnosti bili su deo široko rasprostranjenog ili sistematskog napada uperenog protiv albanskog civilnog stanovništva na Kosovu u SRJ.

DODATNE ČINJENICE

71. Autonomna Pokrajina Kosovo i Metohija nalazi se u južnom delu Republike Srbije, konstitutivne republike SRJ. Teritorija koju danas čini SRJ bila je deo SFRJ. Autonomna Pokrajina Kosovo i Metohija graniči se na severu i severozapadu sa Crnom Gorom, drugom konstitutivnom republikom SRJ. Na jugozapadu, Autonomna Pokrajina Kosovo i Metohija graniči se sa Republikom Albanijom, a na jugu sa Makedonijom. Glavni grad Autonomne Pokrajine Kosovo i Metohija je Priština/Prishtinë.

72. Godine 1990, Socijalistička Republika Srbija proglašila je novi Ustav kojim su, između ostalog, promenjeni nazivi republike i autonomnih pokrajin. Naziv Socijalistička Republika Srbija promenjen je u Republika Srbija, naziv Socijalistička Autonomna Pokrajina Kosovo promenjen je u Autonomna Pokrajina Kosovo i Metohija (dalje u tekstu za oba naziva: Kosovo), a naziv Socijalistička Autonomna Pokrajina Vojvodina promenjen je u Autonomna Pokrajina Vojvodina (dalje u tekstu: Vojvodina). U istom tom periodu, Socijalistička Republika Crna Gora promenila je naziv u Republika Crna Gora.

73. Godine 1974. novim Ustavom SFRJ je vlast decentralizovana i prenesena sa centralne vlade na šest konstitutivnih republika. U okviru Srbije, Kosovu i Vojvodini data je znatna autonomija, uključujući kontrolu nad obrazovnim sistemom, sudstvom i policijom. Takođe su dobili sopstvene pokrajinske skupštine i bili su zastupljeni u Skupštini, Ustavnom суду и Председништву SFRJ.

74. Prema popisu stanovništva iz 1981. godine, poslednjem na kome je učestvovalo skoro celokupno stanovništvo, Kosovo je ukupno imalo približno 1.585.000 stanovnika, od čega su 1.227.000 (77%) stanovnika bili Albanci, a 210.000 (13%) su bili Srbi. Za 1991. godinu postoje samo procene broja stanovnika jer su kosovski Albanci bojkotovali popis sproveden te godine. Prema uopštenim procenama broj stanovnika na Kosovu u vreme na koje se odnosi ova optužnica iznosio je između 1.800.000 i 2.100.000, od čega su oko 85-90% bili kosovski Albanci, dok su 5-10% činili Srbi.

75. Tokom osamdesetih godina, Srbi su izražavali zabrinutost zbog diskriminacije koju je prema njima sprovodilo pokrajinsko rukovodstvo na čijem su čelu bili kosovski Albanci, dok su kosovski Albanci izražavali zabrinutost zbog ekonomske zaostalosti i zahtevali veću političku liberalizaciju i status republike za Kosovo. Od 1981. godine pa nadalje, kosovski Albanci su izlazili na demonstracije koje su vojska SFRJ i policijske snage Srbije suzbijale.

76. U aprilu 1987. godine **Slobodan MILOŠEVIĆ**, koji je 1986. godine izabran za predsednika Predsedništva Centralnog komiteta Saveza komunista Srbije, oputovao je na Kosovo. Na sastancima sa lokalnim srpskim rukovodstvom i u govoru pred skupom Srba, **Slobodan MILOŠEVIĆ** je podržao srpski nacionalistički program. Time je odstupio od partijske i državne politike koja je još od vremena osnivanja Jugoslavije posle Drugog svetskog rata, pod rukovodstvom Josipa Broza Tita, ograničavala ispoljavanje nacionalističkih osećanja. Od tog trenutka **Slobodan MILOŠEVIĆ** je koristio rastući talas srpskog nacionalizma kako bi ojačao centralizovanu vlast u SFRJ.

77. Septembra 1987. godine **Slobodan MILOŠEVIĆ** i njegovi sledbenici preuzeli su kontrolu nad Centralnim komitetom Saveza komunista Srbije. **Slobodan MILOŠEVIĆ** je 1988. godine ponovo izabran za predsednika Predsedništva Centralnog komiteta Saveza komunista Srbije. Sa tog uticajnog položaja, **Slobodan MILOŠEVIĆ** je mogao dalje da jača svoju političku moć.

78. Od jula 1988. godine do marta 1989. godine, u Vojvodini i Crnoj Gori došlo je do niza demonstracija i skupova podrške **Slobodanu MILOŠEVIĆU** - takozvane "anti-birokratske revolucije". Ovi protesti su doveli do smenjivanja pokrajinskog, odnosno republičkog rukovodstva - a nove vlade, koje su bile njegovi dužnici, tada su podržale **Slobodana MILOŠEVIĆA**.

79. Istovremeno, u Srbiji su se sve češće čuli zahtevi da se Kosovo stavi pod jaču srpsku kontrolu, pa su tim povodom održavane brojne demonstracije. Dana 17. novembra 1988. godine visoki albanski politički funkcioneri na Kosovu smenjeni su sa rukovodećih položaja u Pokrajini, a umesto njih su imenovani ljudi lojalni **Slobodanu MILOŠEVIĆU**. Početkom 1989. godine, Skupština Srbije predložila je amandmane na Ustav Srbije kojima će Kosovu biti oduzeta većina autonomnih ingerencija, uključujući i kontrolu nad policijom, obrazovnom i ekonomskom politikom, izbor zvaničnog jezika, kao i pravo veta na dalje promene Ustava Srbije. Kosovski Albanci su masovno demonstrirali protiv predloženih promena. Početkom februara 1989. godine, štrajk albanskih rudara na Kosovu doveo je do daljeg zatezanja situacije.

80. Zbog političkih previranja, Predsedništvo SFRJ je 3. marta 1989. godine proglašilo da se situacija u Pokrajini pogoršala i da ugrožava poredak, integritet i suverenitet zemlje. Vlada je tada uvela "specijalne mere" kojima je odgovornost za javnu bezbednost sa vlade Srbije prenela na saveznu vladu.

81. Skupština Kosova sastala se 23. marta 1989. godine u Prištini/Prishtinë i izglasala usvajanje predloženih ustavnih amandmana, pri čemu se većina delegata kosovskih Albanaca uzdržala od glasanja. I pored toga što nije postojala potrebna dvotrećinska većina u Skupštini, predsednik Skupštine je proglašio da su amandmani usvojeni. Skupština Srbije je 28. marta 1989. godine izglasala usvajanje ustavnih promena, čime je praktično ukinuta autonomija data Ustavom iz 1974. godine.

82. Dok su se na Kosovu dešavale ove promene, **Slobodan MILOŠEVIĆ** je još više ojačao svoju političku moć postavši predsednik Srbije. **Slobodan MILOŠEVIĆ** je izabran za predsednika Predsedništva Srbije 8. maja 1989. godine, a njegov izbor je zvanično potvrđen 6. decembra 1989. godine.

83. Početkom 1990. godine, kosovski Albanci organizovali su masovne demonstracije tražeći ukidanje "specijalnih mera". U aprilu 1990. godine, Predsedništvo SFRJ ukinulo je "specijalne mere" i

povuklo najveći deo saveznih policijskih snaga, a Srbija je preuzeila odgovornost za sprovođenje policijskih mera na Kosovu.

84. U julu 1990. godine, Skupština Srbije donela je odluku o raspuštanju Skupštine Kosova, ubrzo nakon što je 114 poslanika od 123 predstavnika kosovskih Albana u Skupštini usvojilo nezvaničnu rezoluciju kojom Kosovo proglašavaju ravnopravnim i nezavisnim entitetom u okviru SFRJ. U septembru 1990. godine, mnogi od tih istih poslanika kosovskih Albanaca proglašili su ustav "Republike Kosovo". Godinu dana kasnije, u septembru 1991. godine, kosovski Albanci održali su nezvanični referendum na kome su u ogromnoj većini glasali za nezavisnost. Dana 24. maja 1992. godine, kosovski Albanci održali su nezvanične izbore za skupštinu i predsednika "Republike Kosovo".

85. Dana 16. jula 1990. godine, Savez komunista Srbije i Socijalistički savez radnog naroda Srbije udružili su se u Socijalističku partiju Srbije (SPS), a **Slobodan MILOŠEVIĆ** izabran je za njenog predsednika. Kao naslednik Saveza komunista, SPS je postao najjača politička stranka u Srbiji, a **Slobodan MILOŠEVIĆ** je kao predsednik SPS-a imao znatnu moć i uticaj na mnoga područja vlasti, kao i na privatni sektor. **Milan MILUTINOVIĆ** i **Nikola ŠAINOVIĆ** zauzimali su istaknute položaje u SPS-u. **Nikola ŠAINOVIĆ** je bio član Glavnog odbora i Izvršnog odbora stranke i njen potpredsednik, a **Milan MILUTINOVIĆ** je izabran za predsednika Srbije 1997. godine kao kandidat SPS-a.

86. Posle usvajanja novog Ustava Srbije 28. septembra 1990. godine, **Slobodan MILOŠEVIĆ** je na višestranačkim izborima održanim 9. i 26. decembra 1990. godine izabran za predsednika Srbije; ponovo je izabran 20. decembra 1992. godine. U decembru 1991. godine, **Nikola ŠAINOVIĆ** imenovan je za potpredsednika Vlade Srbije.

87. Nakon što je Kosovu 1989. godine praktično ukinuta autonomija, na Kosovu dolazi do sve većih političkih podela. Krajem 1990. godine i tokom cele 1991. godine hiljade kosovskih Albanaca - lekara, nastavnika, profesora, radnika, policajaca i državnih službenika otpušteno je s posla. Lokalni sud na Kosovu je ukinut, a mnoge sudije smenjene. Nasilje policije nad kosovskim Albancima pojačano je.

88. U ovom periodu, nezvanično albansko rukovodstvo na Kosovu sledilo je politiku nenasilnog građanskog otpora i počelo je da uspostavlja sistem nezvaničnih, paralelnih institucija u oblasti zdravstvene zaštite i obrazovanja.

89. Krajem juna 1991. godine, SFRJ je počela da se raspada u nizu ratova koji su usledili jedan za drugim, u Republici Sloveniji (dalje u tekstu: Slovenija), Republici Hrvatskoj (dalje u tekstu: Hrvatska) i Bosni i Hercegovini. Slovenija je 25. juna 1991. godine proglašila nezavisnost od SFRJ, što je dovelo do izbijanja rata; mirovni sporazum postignut je 8. jula 1991. godine. Hrvatska je svoju nezavisnost proglašila 25. juna 1991. godine, što je dovelo do borbi između hrvatskih vojnih snaga s jedne strane i JNA, paravojnih jedinica i "Vojske Republike Srpske Krajine" s druge.

90. Bosna i Hercegovina proglašila je nezavisnost 6. marta 1992. godine, što je posle 6. aprila 1992. godine dovelo do rata širokih razmara. Dana 27. aprila 1992. godine SFRJ je rekonstituisana kao SRJ. U to vreme JNA je reorganizovana u VJ. U ratu u Bosni i Hercegovini, JNA, a kasnije VJ, borila se zajedno sa "Vojskom Republike Srpske" protiv vojnih snaga vlade Bosne i Hercegovine i "Hrvatskog vijeća obrane". Aktivna neprijateljstva prestala su potpisivanjem Dejtonskog mirovnog sporazuma u decembru 1995. godine.

91. Iako je **Slobodan MILOŠEVIĆ** za vreme ratova u Sloveniji, Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini bio predsednik Srbije, on je ipak bio vodeća srpska politička ličnost koja je imala *de facto* kontrolu nad saveznom, kao i nad republičkom vladom, i ličnost sa kojom je međunarodna zajednica pregovarala o nizu mirovnih planova i sporazuma u vezi s ovim ratovima.

92. U periodu od 1991. do 1997. godine i **Milan MILUTINović** i **Nikola ŠAINOVić** zauzimali su visoke položaje u saveznim i republičkim vladama i ostali bliski saradnici **Slobodana MILOŠEVIĆA**. U ovom periodu, **Milan MILUTINović** je radio u Ministarstvu spoljnih poslova SRJ, a jedno vreme je bio ambasador u Grčkoj. Za ministra spoljnih poslova SRJ postavljen je 1995. godine i na tom položaju je ostao do 1997. godine. **Nikola ŠAINOVić** je 1993. godine bio predsednik Vlade Srbije, a 1994. godine potpredsednik Vlade SRJ.

93. Dok su se u Sloveniji, Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini vodili ratovi, situacija na Kosovu, mada zategnuta, nije eskalirala u nasilje i intenzivne borbe do kojih je došlo u tim drugim zemljama. Sredinom devedesetih godina, međutim, jedna frakcija kosovskih Albanaca organizovala je grupu poznatu pod nazivom *Ushtria Çlirimtare e Kosovës* (*UÇK*), odnosno na engleskom jeziku pod nazivom *Kosovo Liberation Army /Oslobodilačka vojska Kosova/* (dalje u tekstu: OVK). Ova grupa je zagovarala kampanju oružane pobune i nasilnog otpora

srpskim vlastima. Sredinom 1996. godine, OVK je organizovao napade uperene pre svega protiv policijskih snaga Srbije. Od tada i tokom čitave 1997. godine, policijske snage Srbije užvraćale su silovitim akcijama tamo gde se pretpostavljalo da se nalaze baze OVK-a i njihove pristalice na Kosovu.

94. Nakon što mu je istekao mandat predsednika Srbije, **Slobodan MILOŠEVIĆ** je 15. jula 1997. godine izabran za predsednika SRJ. Dužnost je preuzeo 23. jula 1997. Posle toga su održani izbori za predsednika Srbije; **Milan MILUTINOVIĆ** je učestvovao na izborima kao kandidat SPS-a i 21. decembra 1997. godine izabran je za predsednika Srbije. **Nikola ŠAINOVIĆ** je ponovo postao potpredsednik Vlade SRJ 1996, 1997. i 1998. godine. Delimično kroz blisku saradnju sa **Milanom MILUTINOVIĆEM**, **Slobodan MILOŠEVIĆ** je uspeo da zadrži svoj uticaj na Vladu Srbije.

95. Krajem februara 1998. godine, zaoštrio se sukob između OVK-a s jedne, i snaga SRJ i Srbije s druge strane. U tom periodu povređeno je ili ubijeno više kosovskih Albanaca i kosovskih Srba. Snage SRJ i Srbije započele su kampanju granatiranja pretežno albanskih gradova i sela na Kosovu, široko rasprostranjenog uništavanja imovine i proterivanja civilnog stanovništva iz krajeva u kojima je delovao OVK. Mnogi stanovnici su pobegli sa tog područja usled borbi i razaranja ili su bili prinuđeni da se presele u druge krajeve na Kosovu. Ujedinjene nacije procenjuju da je do sredine oktobra 1998. godine preko 298.000 lica, što iznosi otprilike 15 odsto stanovništva, raseljeno unutar Kosova ili je napustilo pokrajinu.

96. U odgovor na intenziviranje sukoba, Savet bezbednosti Ujedinjenih nacija (dalje u tekstu: SBUN) usvojio je u martu 1998. godine Rezoluciju 1160, kojom je "osuđena preterana upotreba sile od strane srpske policije protiv civila i mirnih demonstranata na Kosovu", i stavio embargo na uvoz oružja u SRJ. Šest meseci kasnije SBUN je usvojio Rezoluciju 1199 (1998) u kojoj je konstatovano da "pogoršavanje situacije na Kosovu u Saveznoj Republici Jugoslaviji, predstavlja pretnju miru i bezbednosti u regionu". Savet bezbednosti zahtevao je da sve strane obustave neprijateljstva i da se povuku "snage bezbednosti koje se koriste za represiju nad civilima".

97. U nastojanju da dovedu do popuštanja zategnutosti na Kosovu, u oktobru 1998. godine vođeni su pregovori između **Slobodana MILOŠEVIĆA**, i predstavnika NATO-a i OEBS-a. Na dan 16. oktobra 1998. godine potpisana je "Sporazum o verifikacionoj misiji OEBS-a za Kosovo". Tim sporazumom i "Dogовором Clark-Naumann", koji je

potpisao **Nikola ŠAINOVIĆ**, predviđeno je delimično povlačenje snaga SRJ i Srbije sa Kosova, ograničenje dovođenja dodatnih snaga i opreme u region i razmeštaj nenaoružanih predstavnika Verifikacione misije OEBS-a.

98. Mada je širom Kosova razmešteno mnoštvo predstavnika Verifikacione misije OEBS-a, neprijateljstva su se nastavila. U ovom periodu, predstavnici međunarodne Verifikacione misije i organizacija za zaštitu ljudskih prava dokumentovali su izvestan broj ubistava kosovskih Albanaca. U jednom takvom incidentu, 15. januara 1999. godine, ubijeno je 45 nenaoružanih kosovskih Albanaca u selu Račak u opštini Štimlje/Shtime.

99. U daljim nastojanjima da se odgovori na nastavljanje sukoba na Kosovu, organizovana je međunarodna mirovna konferencija u Rambujeu u Francuskoj, koja je počela sa radom 7. februara 1999. godine. **Nikola ŠAINOVIĆ**, potpredsednik Vlade SRJ, bio je član srpske delegacije na tim mirovnim pregovorima, a pregovorima je prisustvovao i **Milan MILUTINOVIĆ**, predsednik Srbije. Kosovske Albance predstavljale su delegacije OVK-a i delegacije političkih i građanskih voda kosovskih Albanaca. I pored višenedeljnih intenzivnih pregovora, mirovni pregovori propali su sredinom marta 1999. godine.

100. Nasilje na Kosovu se nastavilo i za vreme mirovnih pregovora u Francuskoj. Krajem februara i početkom marta, snage SRJ i Srbije započele su niz ofanzivnih dejstava na više desetina pretežno albanskih sela i gradova na Kosovu. Vojne snage SRJ činili su delovi 3. armije VJ-a, konkretno 52. korpus, koji je poznat i pod nazivom Prištinski korpus, te nekoliko brigada i pukova pod komandom Prištinskog korpusa. Sve vreme na koje se odnosi ova optužnica, **general-pukovnik Dragoljub OJDANIĆ** bio je načelnik Generalštaba VJ-a i imao komandnu odgovornost nad 3. armijom, pa tako i nad 52. korpusom. Sve vreme na koje se odnosi ova optužnica, vrhovni komandant VJ-a bio je **Slobodan MILOŠEVIĆ**.

101. Policijske snage koje su učestvovali u operacijama na Kosovu činili su pripadnici MUP-a. Sve vreme na koje se odnosi ova optužnica, svim policijskim snagama koje su bile angažovane ili su delovale po ovlašćenju MUP-a komandovao je **Vlajko STOJILJKOVIĆ**, ministar unutrašnjih poslova Srbije. Prema Zakonu o odbrani SRJ, policijske snage koje učestvuju u vojnim operacijama u vreme rata ili neposredne ratne opasnosti, potčinjene su komandi VJ-a, čiji su komandanti sve vreme na koje se odnosi ova optužnica bili **general-pukovnik Dragoljub OJDANIĆ** i **Slobodan MILOŠEVIĆ**.

102. Tokom svojih ofanzivnih dejstava, snage SRJ i Srbije, delujući u sprezi, učestvovale su u dobro planiranoj i koordiniranoj kampanji uništavanja imovine albanskih civila na Kosovu. Granatirani su gradovi i sela, paljene su kuće, seoska gazdinstva i poslovni objekti, a lična svojina je uništavana. Usled tih usaglašenih dejstava, gradovi, sela i čitave oblasti postale su nenastanjive za kosovske Albance. Pored toga, snage SRJ i Srbije su fizičkim i verbalnim iživljavanjem maltretirale, ponižavale i degradirale albanske civile na Kosovu. Kosovski Albanci su takođe neprestano podvrgavani uvredama, rasnim pogrdama, ponižavajućim postupcima na osnovu etničke pripadnosti i veroispovesti, batinanjima i drugim oblicima fizičkog zlostavljanja.

103. Protivpravna deportacija i prisilno premeštanje na hiljade kosovskih Albanaca iz njihovih domova na Kosovu uključivali su dobro planiranu i usaglašenu akciju rukovodstva SRJ i Srbije i snaga SRJ i Srbije, pri čemu su svi delovali u sprezi. Akcije slične prirode sprovedene su u ratovima u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini od 1991. do 1995. godine. U tim ratovima, srpske vojne, paravojne i policijske snage silom su proterivale i deportovale nesrpsko stanovništvo u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini iz krajeva pod srpskom kontrolom, koristeći se istim metodama koje su primenjene na Kosovu 1999. godine: žestokim granatiranjem i oružanim napadima na sela; široko rasprostranjenim ubistvima; razaranjem nesrpskih stambenih naselja i kulturnih i verskih objekata; i prisilnim premeštanjem i deportacijom nesrpskog življa.

104. Dana 24. marta 1999. godine NATO je započeo vazdušne napade na ciljeve u SRJ. SRJ je 23. marta 1999. godine proglašila neposrednu ratnu opasnost, odnosno 24. marta 1999. godine ratno stanje. Nakon početka vazdušnih napada, snage SRJ i Srbije pojačale su svoju široko rasprostranjenu ili sistematsku kampanju i prisilno proterale na stotine hiljada kosovskih Albanaca sa Kosova.

105. Pored prisilnog proterivanja kosovskih Albanaca, od 24. marta 1999. godine snage SRJ i Srbije učestvovale su i u brojnim ubistvima kosovskih Albanaca. Takva ubistva dešavala su se na brojnim lokacijama uključujući, između ostalih, Belu Crkvu/Bellacërkë, Malu Krušu/Krushë e Vogel, Veliku Krušu/Krushë e Madhe, Đakovicu/Gjakovë, Padalište/Padalishte, Izbicu/Izbicë, Vučitrn/Vushtri, Meja/Mejë, zatvor u Dubravi, Suva Reka/Suharekë i Kačanik/Kaçanik.

106. Do juna 1999. godine, preko 800.000 kosovskih Albanaca, otprilike jedna trećina ukupnog albanskog stanovništva na Kosovu, proterano je sa Kosova. Smatralo se da je još nekoliko hiljada ljudi

raseljeno unutar Kosova. Nepoznati broj kosovskih Albanaca poginuo je u operacijama koje su vodile snage SRJ i Srbije.

107. Dana 3. juna 1999. godine, SRJ i Srbija su prihvatile načela za rešavanje krize na Kosovu, dokument koji su njihovim predstavnicima uručili Martti Ahtisaari, predstavnik Evropske Unije, i Viktor Chernomyrdin, specijalni predstavnik predsednika Ruske Federacije. Ovim dokumentom, nakon koga je usledila Rezolucija 1244 (1999) Saveta bezbednosti, predviđeno je političko rešenje krize na Kosovu, uključujući neposredan prekid nasilja i brzo povlačenje vojnih, policijskih i paravojnih snaga SRJ i Srbije, te prisustvo predstavnika međunarodnih civilnih institucija i snaga bezbednosti na Kosovu pod okriljem Ujedinjenih nacija.

108. Dana 9. juna 1999. godine, između NATO-a, čiji je predstavnik bio general Sir Michael Jackson, i predstavnika VJ-a i MUP-a potpisani je Vojno-tehnički sporazum, kojim je predviđeno povlačenje svih snaga SRJ i Srbije sa Kosova. Prema odredbama Vojno-tehničkog sporazuma, kampanja bombardovanja ciljeva u SRJ koju je vodio NATO trebala je da bude okončana nakon potpunog povlačenja snaga SRJ i Srbije. Dana 20. juna 1999. godine, KFOR, Snage za Kosovo, objavio je da su se snage SRJ i Srbije potpuno povukle sa Kosova.

/potpis na originalu/
za Carlu Del Ponte,
tužioca

Dana 19. jula 2002. godine
Hag, Holandija

Prevod veren originalu
 ICTY Datum: 11.10.02
SV

20/6574 ter

Prilog A
Lica ubijena u Račku čija su imena poznata - 15. januara 1999.

<u>Ime</u>	<u>Približna starost</u>	<u>Pol</u>
ASLLANI, Lute	30	žensko
AZEMI, Banush		muško
BAJRAMI, Ragip	34	muško
BEQIRI, Halim	13	muško
BEQIRI, Rizah	49	muško
BEQIRI, Zenel	20	muško
BILALLI, Lutfi		muško
EMINI, Ajet		muško
HAJRIZI, Bujar		muško
HAJRIZI, Myfail	33	muško
HALILI, Skender		muško
HYSENAJ, Haqif		muško
IBRAHIMI, Hajriz		muško
IMERI, Hakip		muško
IMERI, Murtez		muško
IMERI, Nazmi		muško
ISMALJI, Meha		muško
ISMALJI, Muhamet		muško
JAKUPI, Ahmet		muško
JAKUPI, Esref	40	muško
JAKUPI, Hajriz		muško
JAKUPI, Mehmet		muško
JAKUPI, Xhelal		muško
JASHARI, Jasher	24	muško
JASHARI, Raif	20	muško
JASHARI, Shukri	18	muško
LIMANI, Fatmir	35	muško
LIMANI, Nexhat	19	muško
LIMANI, Salif	23	muško
MEHMETI, Bajram		muško
MEHMETI, Hanumshah		žensko
METUSHI, Arif		muško
METUSHI, Haki	70	muško
MUSTAFA, Ahmet		muško
MUSTAFA, Aslani	34	muško
MUSTAFA, Muhamet	21	muško
OSMANI, Sadik	35	muško
SALIHU, Jashar	25	muško
SALIHU, Shukri	18	muško
SHABANI, Bajrush	22	muško
SMAJLAI, Ahmet	60	muško
SYLA, Sheremet	37	muško

19/6574 ter

SYLA, Shyqeri		muško
XHELADINI, Bajram		muško
ZYMERI, Njazi		muško

Prilog B
Lica ubijena u Beloj Crkvi/Bellacërkë čija su imena poznata –
25. marta 1999.

<u>Ime</u>	<u>Približna starost</u>	<u>Pol</u>
BEGAJ, Abdullah	25	muško
BERISHA, Murat	60	muško
GASHI, Fadil	46	muško
MORINA, Musa	65	muško
POPAJ, Abdullah	18	muško
POPAJ, Agon	14	muško
POPAJ, Alban	21	muško
POPAJ, Bedrush	47	muško
POPAJ, Belul	14	muško
POPAJ, Ethem	46	muško
POPAJ, Hazer	77	muško
POPAJ, Hyshi	37	muško
POPAJ, Irfan	41	muško
POPAJ, Isuf	76	muško
POPAJ, Kreshnik	18	muško
POPAJ, Lindrit	18	muško
POPAJ, Mehmet	46	muško
POPAJ, Mersel	53	muško
POPAJ, Nazmi	45	muško
POPAJ, Nisim	35	muško
POPAJ, Rrustem		muško
POPAJ, Sahid	40	muško
POPAJ, Sedat	47	muško
POPAJ, Shendet	17	muško
POPAJ, Vehap	58	muško
POPAJ, Xhavit	32	muško
SPAHIU, ime nepoznato (od oca Xhemala)		žensko
SPAHIU, ime nepoznato (od oca Xhemala)		žensko
SPAHIU, ime nepoznato (od oca Xhemala)		žensko
SPAHIU, ime nepoznato (od oca Xhemala)		žensko
SPAHIU, ime nepoznato (supruga Xhemala)		žensko
SPAHIU, Xhemal		muško
ZHUNIQI, Abein	37	muško
ZHUNIQI, Agim	51	muško
ZHUNIQI, Bajram	51	muško
ZHUNIQI, Biladh	67	muško

ZHUNIQI, Clirim	40	muško
ZHUNIQI, Dardan	6	muško
ZHUNIQI, Dardane	8	žensko
ZHUNIQI, Destan	68	muško
ZHUNIQI, Eshref	55	muško
ZHUNIQI, Fatos	42	muško
ZHUNIQI, FNU	4	muško
ZHUNIQI, ime nepoznato (supruga Clrima)		žensko
ZHUNIQI, ime nepoznato (od oca Fatosa)	16	muško
ZHUNIQI, Hysni	70	muško
ZHUNIQI, Ibrahim	68	muško
ZHUNIQI, Kasim	33	muško
ZHUNIQI, Medi	55	muško
ZHUNIQI, Muhammet	70	muško
ZHUNIQI, Muharrem	30	muško
ZHUNIQI, Qamil	77	muško
ZHUNIQI, Qemal	59	muško
ZHUNIQI, Reshit	32	muško
ZHUNIQI, Shemsi	52	muško

Prilog C

**Lica ubijena u Maloj Kruši/Krushë e Vogel – Velikoj Kruši/Krushë e
Madhe čija su imena poznata - 26. marta 1999.**

<u>Ime</u>	<u>Približna starost</u>	<u>Pol</u>
ASLLANI, Adem	68	muško
ASLLANI, Asim	34	muško
ASLLANI, Feim	30	muško
ASLLANI, Muharrem	66	muško
ASLLANI, Nexhat	27	muško
ASLLANI, Nisret	33	muško
ASLLANI, Perparim	26	muško
AVDYLI, Bali	72	muško
AVDYLI, Enver	28	muško
BATUSHA, Ahmet	38	muško
BATUSHA, Amrush	32	muško
BATUSHA, Asllan	46	muško
BATUSHA, Avdi	45	muško
BATUSHA, Bekim	22	muško
BATUSHA, Beqir	68	muško
BATUSHA, Burim	18	muško
BATUSHA, Enver	22	muško
BATUSHA, Feim	23	muško
BATUSHA, ime nepoznato (od oca Ismaila)	19	muško
BATUSHA, ime nepoznato (od oca Zaima)	20	muško
BATUSHA, Haxhi	28	muško
BATUSHA, Lirim	16	muško
BATUSHA, Milaim	32	muško
BATUSHA, Muharrem	69	muško
BATUSHA, Njazi	39	muško
BATUSHA, Osman	65	muško
BATUSHA, Sefer	19	muško
BATUSHA, Sejdi	68	muško
BATUSHA, Skifer	22	muško
BATUSHA, Sulejman	46	muško
BATUSHA, Zaim	50	muško
HAJDARI, Abaz	40	muško
HAJDARI, Abedin	17	muško
HAJDARI, Halil	42	muško
HAJDARI, Halim	70	muško
HAJDARI, Hysni	20	muško
HAJDARI, Marsel	17	muško
HAJDARI, Nazim	33	muško
HAJDARI, Qamil	46	muško

HAJDARI, Rasim	25	muško
HAJDARI, Sahit	36	muško
HAJDARI, Selajdin	38	muško
HAJDARI, Shani	40	muško
HAJDARI, Vesel	19	muško
HAJDARI, Zenun	28	muško
LIMONI, Avdyl	45	muško
LIMONI, Limon	69	muško
LIMONI, Luan	22	muško
LIMONI, Nehbi	60	muško
RAMADANI, Afrim	28	muško
RAMADANI, Asllan	34	muško
RAMADANI, Bajram	15	muško
RAMADANI, ime nepoznato (od oca Hysena)	23	muško
RAMADANI, Hysen	62	muško
RAMADANI, Murat	60	muško
RAMADANI, Ramadan	59	muško
RAMADANI, Selajdin	27	muško
RASHKAJ, FNU	16	muško
RASHKAJ, FNU	18	muško
RASHKAJ, Refki	17	muško
SHEHU, Adnan	20	muško
SHEHU, Arben	20	muško
SHEHU, Arif	36	muško
SHEHU, Bekim	22	muško
SHEHU, Burim	19	muško
SHEHU, Destan	68	muško
SHEHU, Din	68	muško
SHEHU, Dritan	18	muško
SHEHU, Fadil	42	muško
SHEHU, Flamur	15	muško
SHEHU, ime nepoznato (od oca Haziza)	20	muško
SHEHU, ime nepoznato (od oca Sinana)	18	muško
SHEHU, Haxhi	25	muško
SHEHU, Haziz	42	muško
SHEHU, Ismail	68	muško
SHEHU, Ismet	40	muško
SHEHU, Mehmet	13	muško
SHEHU, Mentor	18	muško
SHEHU, Myftar	44	muško
SHEHU, Nahit	15	muško
SHEHU, Nehat	22	muško
SHEHU, Nexhat	38	muško
SHEHU, Sahit	23	muško
SHEHU, Sali	44	muško
SHEHU, Sami	24	muško
SHEHU, Sefer	44	muško

SHEHU, Shani	34	muško
SHEHU, Shefqet	38	muško
SHEHU, Sinan	50	muško
SHEHU, Veli	28	muško
SHEHU, Vesel	19	muško
SHEHU, Xhafer	38	muško
SHEHU, Xhavit	20	muško
SHEHU, Xhelal	13	muško
ZYLFIU, Afrim	22	muško
ZYLFIU, ime nepoznato (od oca Halima)	18	muško
ZYLFIU, Halim	60	muško
ZYLFIU, Hamdi	62	muško
ZYLFIU, Hamit	22	muško
ZYLFIU, Hysen	50	muško
ZYLFIU, Njazim	24	muško

Prilog D
Lica ubijena u Đakovici /Gjakovë - 26. marta 1999.

<u>Ime</u>	<u>Približna starost</u>	<u>Pol</u>
BEGOLLI, Sylejman	48	muško
BYTYQI, Arif	72	muško
BYTYQI, Urim	38	muško
DERVISHDANA, Emin	31	muško
DERVISHDANA, Fahri	37	muško
DERVISHDANA, Zenel (Zenelabedin)	59	muško

Prilog E
Lica ubijena u Padalištu/Padalishtë čija su imena poznata -
26. marta 1999.

<u>Ime</u>	<u>Približna starost</u>	<u>Pol</u>
IMERAJ, Afrim	2	muško
IMERAJ, Ardiana	13	žensko
IMERAJ, Arijeta	11	žensko
IMERAJ, Avdyl	67	muško
IMERAJ, Beke	53	muško
IMERAJ, Feride	21	žensko
IMERAJ, Fetije	42	žensko
IMERAJ, Florije	19	žensko
IMERAJ, Hasan	63	muško
IMERAJ, Mihane	72	žensko
IMERAJ, Mona	72	žensko
IMERAJ, Muhamet	19	muško

IMERAJ, Nexhmedin		muško
IMERAJ, Rab	30	muško
IMERAJ, Rustem	73	muško
IMERAJ, Sabahat	21	muško
IMERAJ, Shehide	70	žensko
IMERAJ, Violeta	17	žensko
IMERAJ, Xhyfidane	14	žensko

Prilog F
Lica ubijena u Izbici/Izbicë čija su imena poznata - 28. marta 1999.

Ime	Približna starost	Pol
ALUSHI, Jetullah	93	muško
AMRUSHI, Asllan (Q)		muško
BAJRA, Asslan	60	muško
BAJRA, Bajram	62	muško
BAJRA, Bajram C.		muško
BAJRA, Bajram S.	68	muško
BAJRA, Brahim	81	muško
BAJRA, Fazli	60	muško
BAJRA, Ilaz	70	muško
BAJRA, Sami		muško
BAJRAKTARI, Bislim		muško
BAJRAKTARI, Hajdar		muško
BEHRAMI, Demush	60	muško
BEHRAMI, Muhamet	76	muško
BEHRAMI, Nuredin	85	muško
DAJAKU, Asllan		muško
DANI, Dibran (A)		muško
DERVISHI, Sali	61	muško
DERVISHI, Bajram		muško
DERVISHI, Ilaz	73	muško
DOCI, Musli		muško
DOQI, Hamdi	42	muško
DRAGA, Ali	65	muško
DRAGA, Cen	68	muško
DRAGA, Hajriz	43	muško
DRAGA, Ismet		muško
DRAGA, Murat	68	muško
DRAGA, Rahim	70	muško
DRAGA, Rrustem	81	muško
DRAGAJ, Zade		muško
DURAKU, Avdullah	55	muško
DURAKU, Bel (A)	81	muško
DURAKU, Dibran	65	muško
DURAKU, Rexhep	87	muško
EMRA, Muhamet		muško
FETAHU, Lah	67	muško
GASHI, Ibrahim	70	muško
GASHI, Ram		muško
HAJDARI, Halil		muško
HAJRA, Mehmet	65	muško
HALITI, Haliti		muško
HAXHA, Fejz	75	muško
HOTI, Hazir	67	muško

1/6574ter

HOTI, Qerim	42	muško
HOTI, Rifat	54	muško
HOTI, Rrustem	70	muško
HOTI, Tahir		muško
HOTI, Muhamet		muško
HOTI, Sadik	66	muško
HOTI, Shefqet (A)		muško
HOTI, Vehbi		muško
ISUFI, Zenel		muško
JETULLAHU, Beqir	27	muško
KAJTAZDI, Kajtaz Z		muško
KELMENDI, Bajram		muško
KELMENDI, Jetullah		muško
KOTOORI, Ram		muško
KOTOORI, Brahim		muško
KOTOORI, Hajzer		muško
KRASNIQI, Deli	77	muško
KRASNIQI, Mustaf		muško
KRASINIQI, Rrahim	69	muško
KUQICA, Azem		muško
LOSHI, Sami		muško
LOSHI, Jashar		muško
LOSHI, Selman		muško
MORINA, Halil	38	muško
MURSELI, Sokol (H)		muško
MUSLIU, Beqir	45	muško
MUSLIU, Ilaz	73	muško
MUSLIU, Shaban	87	muško
MUSLIU, Halit	62	muško
MUSLIU, Naim	23	muško
MUSLIU, Mehmet	46	muško
MUSTAFA, Hasan	70	muško
OSMANI, Azem	75	muško
OSMANI, Fatmir		muško
OSMANI, Hetem	70	muško
OSMANI, Muharrem	90	muško
QAKA, Pajazit (D)		muško
QALLAPEKU, Sabit		muško
QELAJ, Ismajl		muško
QELAJ, Rexhep	72	muško
QELAJ, Metush	68	muško
QUPEVA, Hamz	49	muško
RACI, Ramadan	56	muško
RAMAJ, Halit	60	muško
REXHEPI, Muj		muško
SEJDIU, Mustaf		muško
SHABANI, Azem		muško
SHALA, Hysen A	65	muško
SHALA, Idriz		muško
SHALA, Isuf		muško

SHALA, Isuf		muško
SHALA, Muj	62	muško
SHALA, Sali		muško
SHALA, Zymer	63	muško
SHALA, Halim	63	muško
SHALA, Hijraz		muško
SHERIFI, Sadiq		muško
SHPATI, Zeqir		muško
SPAHIU, Rizah		muško
SYLA, Ram		muško
TAHIRI, Brahim	83	muško
TEMAJ, Gani		muško
TEMAJ, Hamdi		muško
THAQI, Hamit B.	70	muško
THAQI, Ram H.		muško
THAQI, Ajet (D)		muško
THAQI, Sheremet		muško
UKA, Uke	80	muško
VELIQI, Zenel	75	muško
XHEMAJLI, Idriz	73	muško
XHEMAJLI, Qazim		muško
ZEKA, Jahir		muško
ZEKA, Milazim		muško
Neidentifikovani muškarac		muško

Živi izgoreli u Izbici/Izbicë - 28. marta 1999.

FEJZA, Zyre	61	žensko
OSMANI, Zoje	70	žensko

9/6574 ter

Prilog G
Lica ubijena u Đakovici / Gjakovë - 2. aprila 1999.

<u>Ime</u>	<u>Približna starost</u>	<u>Pol</u>
CAKA, Dalina	14	žensko
CAKA, Delvina	6	žensko
CAKA, Diona	2	žensko
CAKA, Valbona	34	žensko
GASHI, Hysen	50	muško
HAXHIAVDIJA, Doruntina	8	žensko
HAXHIAVDIJA, Egzon	5	muško
HAXHIAVDIJA, Rina	4	žensko
HAXHIAVDIJA, Valbona	38	žensko
HOXHA, Flaka	15	žensko
HOXHA, Shahindere	55	žensko
NUÇI, Manushe	50	žensko
NUÇI, Shirine	70	žensko
VEJSA, Arlind	5	muško
VEJSA, Dorina	10	žensko
VEJSA, Fetije	60	žensko
VEJSA, Marigona	8	žensko
VEJSA, Rita	2	žensko
VEJSA, Sihana	8	žensko
VEJSA, Tringa	30	žensko

Prilog H

Lica ubijena u Vučitrnu/Vushtri čija su imena poznata - 2. maja 1999.

<u>Ime</u>	<u>Približna starost</u>	<u>Pol</u>
ABAZI, Musa	55	muško
ADEMI, H. Rrahman	26	muško
ALIU, Z. Ramadan	38	muško
ALIU, B. Remzi	55	muško
BEKTESHI, M. Afrim	23	muško
BEQIRI, Nezir	54	muško
BUNJAKU, M. Hysni	21	muško
FEJZULLAHU, Qamile	84	žensko
FERATI, Xh. Istref	27	muško
FERATI, Milazim	20	muško
FERATI, Rifat	36	muško
FERIZI, M. Bislim	63	muško
FERIZI, B. Mihrije	63	muško
FERIZI, B. Ruzhdi	35	muško
GERGURI, B. Agim	38	muško
GERGURI, Sh. Enver	50	muško
GERGURI, S. Musli	45	muško
GERXHALIU, Fahri		muško
GERXHALIU, A. Haki	39	muško
GERXHALIU, H. Kadri	42	muško
GERXHALIU, H. Shaban	49	muško
GERXHALIU, I. Skender	43	muško
GERXHALIU, H. Zejnullah	42	muško
GERGURI, A Shukri	44	muško
GERGURI, M. Skender	26	muško
GERGURI, Sh. Naman	39	muško
GERGURI, N. Ramush	63	muško
GERXHALIU, B. Avdyl	43	muško
GERXHALIU, F. Avdyl	47	muško
GERXHALIU, B. Bajram	40	muško
GERXHALIU, A. Fatmir		muško
GERXHALIU, U. Fatmir	35	muško
GERXHALIU, I. Imer	42	muško
GERXHALIU, Sh. Nuhi	25	muško
GERXHALIU, H. Sejdi	39	muško
GERXHALIU, N. Xhevdet	18	muško
GJATA, Meriton	23	muško
GJATA, Sevdije	48	žensko
GJATA, Tefik	44	muško
HAXHAJ, Bahri	28	muško
HAZIRI, Nafije	27	žensko
HYSENI, R. Agim	38	muško
HYSENI, B. Ali		muško

HYSENI, K. Begir	40	muško
HYSENI, Kada	86	žensko
HYSENI, Q. Hysen	26	muško
HYSENI, Q. Hysen	25	muško
HYSENI, D. Qazim	54	muško
HYSENI, Ramadan	18	muško
HYSENI, Rrahman	61	muško
HYSENI, Q. Xhevdet	24	muško
IBISHI, H. Selman	63	muško
IBISHI, I. Sylejman		muško
IBISHI, Rahim	72	muško
IBISHI, Tafil	55	muško
KURTI, Bajram	43	muško
KONJUHI, B. Afrim	29	muško
KONJUHI, Z. Rexhep	40	muško
KRASNIQI, B. Shaban	64	muško
KRASNIQI, R. Syle	70	muško
LUSHAKU, A. Ibadete	26	žensko
LUSHAKU, H. Shehide	89	žensko
MAXHUNI, Z. Driton	32	muško
MAXHUNI, F. Sabri	34	muško
MERNICA, Sh. Ali	49	muško
MORINA, Sh. Remzi	35	muško
MULAKU, A. Ekrem	32	muško
MULAKU, L. Xhavit	30	muško
MULI, I. Gani	21	muško
MULI, N. Asllan	49	muško
MULI, N. Hazir	52	muško
MULIQI, I.. Bajram		muško
MUSA, F. Islam	56	muško
MUSA, Kadrush	37	muško
MUSA, H. Nexhmi	54	muško
MUSLIU, M. Mehdi	24	muško
MUSLIU, Ragip		muško
MUZAQI, I. Besim	32	muško
MUZAQI, H. Salih	37	muško
PARDUZI, Shehide	84	žensko
PECI, Murat		muško
POPOVA, A. Ismajl	29	muško
PRRONAJ, Sh. Enver	32	muško
PRRONAJ, Sh. Zymer	35	muško
RASHICA, I. Ali	45	muško
RASHICA, I. Deli	48	muško
RASHICA, S. Eshref	38	muško
REXHEPI, I. Ahmet		muško
REXHEPI, Ilaz		muško
REXHEPI, Ismet	38	muško
SADIKU, H. Agim	23	muško
SHALA, R. Hamdi	26	muško
SFARQA, Shehide		žensko

SFARQA, Sh. Sherif	43	muško
SFARQA, S. Skender	39	muško
TAHIRI, Fetah	39	muško
TERNAVA, Fehmi	39	muško
TIKU, A. Sahit	68	muško
VERSHEVCI, Azemine	75	muško
VIDISHIQI, Faik	35	muško
XHAFA, Driton		muško
XHAFA, Nazif	55	muško
XHAFA, S. Veli	45	muško
ZHEGROVA, R. Naser	34	muško

Prilog I
Lica ubijena u Meji/Mejë čija su imena poznata - 27. aprila 1999.

Ime	Približna starost	Pol
DEDA, Linton	16	muško
DEDA, Mark	47	muško
DEDA, Pashk	42	muško
DUZHMANI, Kole		muško
GAXHERRI, Brahim	38	muško
KABASHI, Andrush	18	muško
KABASHI, Arben	14	muško
KABASHI, Nikoll	32	muško
MALAJ, Blerim	15	muško
MALAJ, Vat	37	muško
MARKAJ, Bekim	23	muško
MARKAJ, Mark	65	muško
MARKAJ, Pashuk	38	muško
MARKAJ, Petrit	27	muško
MARKAJ, Prend	60	muško
NDREJAJ, Pashk	44	muško
PJETRI, Skender	27	muško
SELMANI, Sherif	66	muško

Prilog J

Lica ubijena u zatvoru u Dubravi/Dubravë čija su imena poznata - 22. i
23. maja 1999.

<u>Ime</u>	<u>Pol</u>
ADEMAJ, Hysen	muško
AGUSHI, Zahir	muško
AZEMI, Xhevet	muško
BRAHMI, Sahit	muško
BISTRICA, Xhevdid	muško
DOMONAGA, Ilir	muško
ELSHANI, Agim	muško
GASHI, Avni	muško
GJINI, Gjon	muško
GUTA, Napolon	muško
GUTA Muhedin	muško
HASAN RAMAJ, Zek	muško
(KCIRAJ), Zef	muško
KRASNIQI, Januz	muško
LEKAJ, Gani	muško
MEMIJA, Ramiz	muško
MULAJ, Mete	muško
NIKOLL BIBAJ, Valentin	muško
PAQARIZI, Besim	muško
PROJAGJI, Lush	muško
QAMPUZ, Bashkim	muško
ZOSJA, Shaban	muško
RAMUSHI Zahir	muško
SPAHIA, Fejz	muško
SYLAJ, Dervish	muško
TAFILAJ, Muse	muško

Prilog K
 Lica ubijena u Suvoj Reci/Suharekë čija su imena poznata –
 26. marta 1999.

<u>Ime</u>	<u>Približna starost</u>	<u>Pol</u>
BERISHA, Afrim	24	muško
BERISHA, Altin	11	muško
BERISHA, Arta	18	žensko
BERISHA, Avdi	43	muško
BERISHA, Besim	26	muško
BERISHA, Bujar	40	muško
BERISHA, Dafina	15	žensko
BERISHA, Dorentina	4	žensko
BERISHA, Drilon	13	muško
BERISHA, Edon	12	muško
BERISHA, Eron	1	muško
BERISHA, Fatime	37	žensko
BERISHA, Fatime	48	žensko
BERISHA, Fatmire	22	žensko
BERISHA, Faton	27	muško
BERISHA, Flora	38	žensko
BERISHA, Hajbin	37	muško
BERISHA, Hamdi	54	muško
BERISHA, Hanumusha	9	žensko
BERISHA, Hanumusha	81	žensko
BERISHA, Hava	63	žensko
BERISHA, Herolinda	13	žensko
BERISHA, Ismet	2	muško
BERISHA, Kushtrin	11	muško
BERISHA, Lirije	24	žensko
BERISHA, Majlinda	15	žensko
BERISHA, Merita	10	žensko
BERISHA, Mevlude	26	žensko
BERISHA, Mihrije	26	žensko
BERISHA, Mirat	7	muško
BERISHA, Musli	63	muško
BERISHA, Nefije	54	žensko
BERISHA, Nexhat	43	muško
BERISHA, Nexhmedin	37	muško
BERISHA, Redon	1	muško
BERISHA, Sait	83	muško
BERISHA, Sebahate	25	žensko
BERISHA, Sedat	45	muško
BERISHA, Sherine	17	žensko
BERISHA, Sofia	58	žensko
BERISHA, Vesel	61	muško
BERISHA, Vlorjan	17	muško

3/6574 ter

BERISHA, Zana	13	žensko
BERISHA, Zelihe	50	žensko

Prilog L
**Lica ubijena u Kacaniku/Kaçanik čija su imena poznata - od marta do
maja 1999.**

Kotlina/Kotlinë - 24. marta 1999.

<u>Ime</u>	<u>Približna starost</u>	<u>Pol</u>
KUQI, Idriz	55	muško
KUQI, Ismail	21	muško
KUQI, Nexhadi	31	muško
KUQI, Xhemjal	22	muško
LOKU, Agim	31	muško
LOKU, Atan	28	muško
LOKU, Garip	47	muško
LOKU, Ibush	20	muško
LUKU, Ismajl	28	muško
LOKU, Izijah	19	muško
LOKU, Milaim	34	muško
LOKU, Naser R.	17	muško
LOKU, Sabit	20	muško
LOKU, Zymer	67	muško
REXHA, FNU	16	muško
VLASHI, Sali M.	42	muško
VLASHI, Vesel	55	muško

Slatina/Sllatinë - 13. aprila 1999.

<u>Ime</u>	<u>Približna starost</u>	<u>Pol</u>
CAKA, Ilir Osman	15	muško
CAKA, Jakup Mustaf	37	muško
CAKA, Mahmut Hasan	45	muško
DEDA, Qemajl	47	muško
ELEZI, Nazmi	29	muško
ELEZI, Vesel	41	muško
LAMA, Brahim	52	muško
LAMA, Hebib	18	muško
LAMA, Ibrahim	52	muško
SALIHU, Izahir Ilaz	22	muško
SALIHU, Kemajl Ilaz	40	muško
SALIHU, Sabri Ilaz	38	muško
SHIQERIBER, Haliali	46	muško

Stagovo/Stagovë - 21. maja 1999.

<u>Ime</u>	<u>Približna starost</u>	<u>Pol</u>
BELA, Baki	72	muško
DASHI, Hamdi	53	muško
DASHI, Ibrahim Avdi	31	muško
DASHI, Ramadan	58	muško
ELEZI, Bahrije R.	56	žensko
GUDAQI, Fitim	7	muško
GUDAQI, Hanife	77	žensko
GURI, Sevdije	54	žensko
JAHA, Elife	83	žensko
JAHA, Ramush	75	muško
MANI, Fahri	56	muško
RRUSHI, Ibush	59	muško

Dubrava/Lisnajë - 25. maja 1999.

<u>Ime</u>	<u>Približna starost</u>	<u>Pol</u>
QORRI, Arton Hajrush	17	muško
QORRI, Fatije Hajrush	7	žensko
QORRI, Hajrush Mehmet		muško
QORRI, Rexhep Zejnulla		muško
TUSHA, Ali	17	muško
TUSHA, Xhemajl	39	muško
VISHI, Rrahim Beqir		muško
VISHI, Milaim Misim		muško